

DI
DRITA ISLAME

She ti ﷺ
QË VIJE ATË NATË

Revista Drita Islame në versionin online...

www.dritaislame.al

TEOLOGJI

BOTA JONË

REFLEKSIONE

TRASHËGIMI KULTURORE

FAMILJA

PERSONALITETE

www.dritaislame.al

“Drita islame”
Botim i Komunitetit Mysliman
të Shqipërisë

DREJTOR
Dorian Demetja

KRYEREDAKTOR
Mehmet Disha

DIZAJNI DHE FAQOSJA
Erzen Carja

KONTAKT:
Tel/fax 04 223 04 092
E-mail: info@dritaislame.al

Viti XXXIII i botimit
Nr. 09 (496)
Shtator, 2024

ISSN 2226-7115

Artikujt
që vijnë në redaksi
dhe botohen,

nuk paraqesin domosdoshmërisht
edhe pikëpamjet e revistës.

Materialet e sjella në redaksi,
pavarësisht nëse botohen apo jo,
nuk i kthehen autorit.

PËRMBAJTJA

4 Ishe Ti ﷺ që vije atë natë / Mehmet Disha

6 Profeti Muhamed ﷺ, shembull ideal dhe mëshirë për njerëzimin / H. Bujar Spahiu

8 Lajme / Aktivitete

12 Mevludi si manifestim fetar / Ismail Ahmedi

16 Të jestosh sunnetin / Muhamed Asad

18 Investimi më i mirë: Edukimi / Elton Karaj

22 Dora që tund djepin do të risë besimtarët e së ardhmes / Marsela Tarefi

24 Dritaret e dijes / H. Vehbi S. Gavoj

26 Këshillë për egon / Prof. Dr. Bekir Topaloglu

28 Mevludi Sherif / Redaksia

30 Kalifët i frikësoheshin tejmase Allahut / M. Jusuf Kandeheui

32 Puna, përpjekja dhe koha e tyne / Hasan Tahsini

36 Hafiz Abdullah Bërdica (Neziri) (1893-1963) / Personalitet

38 Nji lutje shpirtit të shëndjtueshëm të Pejgamberit t'anë (a.s) / Hafiz Ibrahim Dalli

Ishe ti صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
QË VIJE ATË NATË

Kemi hyrë në muajin hënor të Rebiu'l Euël, vlera e të cilit është vulosur me lindjen e Krenarisë së Njerëzimit, Muhamed Mustafasë (s.a.s.). Ishte kjo datë e shënuar e këtij muaji, ajo që do të përkufizonte pikën e nisjes së kalvarit të dritës në këtë botë, e që do të zgjerohej prej asaj pike, si mëshirë e paanshme e Krijuesit të gjithësisë, duke nisur me Emrin e Tij, Bismillah- بِسْمِ اللّٰهِ, si pika poshtë shkronjës "B - ب" në gjuhën arabe e cila nis këtë fjali, prej Urdhrit dhe Vullnetit të Allahut, i cili zgjodhi të sillte Profetin e Fundit, përmbyllësin e vargut të profetëve, si mëshirë për botët. Në fakt, falë mirësisë së Allahut, Krijuesit të botëve, i cili na dërgoi Muhamedoin a.s. si të Dërguar, për të na njohur me dituritë e njohjes së Zotit, në mësuam, kuptuam dhe përvetësuam njohjen e Atij që ka fuqi të pafundme, dhe gjithë botës mbarë i mjafton vetëm një pikë, një grimcë prej mëshirës së Tij që të ndriçohemi e të gjallërohemi.

Ishte Ai ﷺ që vinte atë natë, agimi i së cilës do të shndriste për gjithë njerëzimin dhe botët mbarë, e që rrezet shndritëse të atij dielli do të zbardhnin freskinë e shekujve gjer në Kiajmet.

Lindja e të Dërguarit të Allahut do të kishte një impakt të jashtëzakonshëm në historinë e të gjithë botës, duke nisur si një dallgë përmirësuese që do të shkundte prej padrejtësive e injorancës, së pari, Mekën e rrethinat e saj, më pas Medinen e më pas tërë Gadishullin Arabik, e gjer sa do të tejkalonte kontinentet, duke përçuar mëshirën dhe përgëzimet e bukura që vinin prej Zotit, për të udhëzuar shpirtat kërkues e të etur për dritë.

Bota kishte nevojë për të. Lindja e tij, në një farë mënyre, është rilindje e njerëzimit, sepse me të, do të nderohej vlera e dinjitetit njerëzor dhe do të gjelbëronin moralet e larta, drejtësitë të gjitha, si dhe do të forcoheshin sistemet e vlerave që mbajnë gjallë e të shëndoshë individin dhe shoqërinë.

Kështu, pas kaq kohësh, përtej shekujsh, mirësia e Allahut na bëri të njohim më të

mirin e njerëzimit, profetin e mëshirës dhe dashurisë ﷺ. Përmes ndjekjes së Tij, Allahu kanalizoi dashurinë e Tij për tek njerëzit, duke e bërë Muhamed Mustafanë s.a.s. si shembull të plotësuar e të mrekullueshëm dhe e përmbylli kështu vargun e profetësisë, duke i vënë vulën me të.

Profeti i fundit është krijesa më e dashur tek Allahu (xh.sh.) dhe, duke qenë i tillë, ashtu duhet të jetë edhe për ne që pretendojmë se ndjekim rrugën e tij. Dashuria për profetin a.s. është njëkohësisht dhe dashuri për bukurinë e fisnikërinë e karakterit të tij, për drejtësinë, modestinë dhe forcën e brendshme të njeriut, të cilat profeti i zotëroi në shkallën më të lartë. Myslimanët obligohen që dashurinë ndaj tij ta vendosin mbi dashurinë ndaj çdo krijese tjetër, përfshi këtu veten dhe të dashurit e tyre. Për këtë, në hadithin e transmetuar nga Enesi (r.a.), Profeti (a.s.) ka thënë: "Askush prej jush nuk do të jetë besimtar i vërtetë, derisa të bëhem për ju më i dashur se prindërit tuaj, fëmijët tuaj dhe të gjithë njerëzit e tjerë."¹

E si mos ta duash... Ai na deshi para se ta duam! Allahu e dërgoi atë si mëshirë për mëkatarët e të devotshmit, për burrat e gratë, për fëmijët e të moshuarit, për besimtarët e mohuesit, për njerëzit e xhindet. Madje, Allahu praninë dhe ekzistencën e Muhamedit a.s. në tokë, e bëri garanci dhe siguri për të gjitha krijesat, kur thotë: "Dhe Ne nuk të kemi dërguar ty (o Muhamed), veçse si mëshirë për botët."²

Lusim Allahun (xh.xh) që atë që më i miri i njerëzimit, Muhamedi (a.s.) bëri me Qaben duke e pastruar nga idhujt dhe kotësitë, të njëjtën gjë ta bëjë edhe me zemrat tona, duke i pastruar ato nga lidhjet e kota dhe të dëmshme të kësaj dynjaje, për t'i lartësuar drejt horizonteve të larta të vlerave shpirtërore!"

Mehmet Disha

1. Buhariu-Muslimi.

2. Kur'an, Enbija, 21:107.

Profeti Muhamed صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ shembull ideal dhe mëshirë për njerëzimin

*Asnjë burrë tjetër atij s'i afrohet,
Lum kush pati fatin me të të takohet.
Brumin e tij të bukur vetë lindja e tregoi,
T'bukur e pat fillimin e ashtu bukur e
mbaroi...*

- Imam Busajriu

Muhamedi a.s. nuk ishte vetëm një i dërguar, si shumë të dërguar të tjerë para tij. Ai ishte profeti me të cilin Zoti i dha fund zinxhirit të profetëve. Ai ishte një njeri me të cilin Zoti nderoi dhe gradoi njerëzimin. Nëse drejtësia do të mishërohej dhe merrte formë, ajo do të merrte formën dhe pamjen e Muhamedit a.s. Nëse dëlirësia e shpirtit do të pikasej diku, padyshim do të pikasej në shpirtin e tij. Nëse virtyti do të pikturohej, nuk do të kishte tablo më optimale sesa ajo e Muhamedit a.s. Po ai ishte njeri, lëvizte në tregje dhe ushqej si të gjithë njerëzit. Ajo që e dallonte nga të tjerët, ishte pikërisht nuri i profecisë me të cilin rrezatonte.

Pishtari i mesazhit hyjnor i ndriçonte udhën atij dhe atyre që i besonin. Fjalët e tij ishin të vërteta, veprat të drejta, udha e sigurt. Mëshira ishte bashkë me të kudo që të ishte. Bujaria kishte bujtinë shpirtin e tij. Ai i besonte lehtësimit, feja që përçoi ishte e lehtë, Kur'ani që iu shpall ishte i lehtë, tradita e tij ishte e lehtë, urdhrat dhe ndalesat të lehta. Teksa lexon biografinë e kolosëve të njerëzimit përkrah biografisë së Muhamedit a.s., të gjithë të duken të vegjël përballë tij. Kur lexon lajmet e reformatorëve përkrah lajmeve dhe jetës së tij, të gjithë shndërrohen në nxënës të Muhamedit a.s. Nëse mahnitesh me gjenitë, sapo lexon traditën profetike, të gjithë të tjerët i sheh si studentë të universitetit të Muhamedit a.s. Atë e kanë lavdëruar armiqtë përpara miqve dhe i largëti para të afërtit.

“Se ti (o Muhamed) je me virtyte madhore.”
(Kalem, 4)

Profeti Muhamed a.s. robëroi zemrat e njerëzve me dhembshurinë e vet, bashkoi të përçarët me dashurinë e tij, vëllazëroi fiset

me urtësinë e tij, luftoi injorancën me dije dhe kështu me lehtësi hoqi qafe vargonjtë e traditave dhe zakoneve të vjetra. Ai u dërgua me fenë e lehtësimit, me besimin e dëlirë, me natyrën e pastër, me rrugën e mesme. Ai përçoi fenë dhe ndërtoi shtetin, falej si imam dhe predikonte fenë e tij. Secili nga shokët e tij rrëfen dashurinë për Profetin a.s. sipas mënyrës së vet. Kushdo që ka biseduar me të, përshkruan ndjenjat dhe emocionet të shoqëruara me lot malli. Kushdo që e ka takuar, ka dëshmuar madhësinë e tij, pavarësisht nëse është pajtuar me të apo jo. Askush nuk mban mend ndonjë shkarje të Profetit a.s., askush nuk i ka regjistruar ndonjë gënjeshtër dhe askush nuk njih ndonjë lapsus apo gabim të tij. Zoti ia ruajti zemrën të dëlirë, ia pastroi shpirtin, ia ruajti shikimin dhe dëgjimin. Vetë Zoti i Lartësuar e zgjodhi të dërguar për mbarë botët, mësues për të paditurit, model dhe shembull për njerëzimin. Sa më shumë lexon mbi jetën dhe biografinë e tij, aq më shumë të shtohet respekti, vlerësimi dhe nderimi për të. Prandaj ai u shndërrua në njeriun më të preferuar dhe më të dashur për të gjithë.

Ai jetoj mes shokëve të tij dhe prej tyre nxori prijës të drejtë, dijetarë të lidhur me Zotin, interpretues të Kur'anit, predikues oratorë, asketë të devotshëm dhe komandantë legjendarë. Secili nga pasuesit mori një aspekt nga jeta e Profetit a.s., prandaj ata u shndërruan në kolosë të historisë dhe uje të botës.

“Dhe ne të kemi dërguar ty (o Muhamed), si mëshirë për botët.” (Enbija, 107)

Shembull ideal dhe mëshirë për njerëzimin

Në fytyrën e tij gjithmonë shihej një buzëqeshje, në ballin e tij dallohej një dritë, nga zemra e tij buronte dashuria dhe nga dora e tij rridhte bujaria. Me pak fjalë, ai ishte i bekuar në çdo mënyrë të mundshme. Edhe atëherë kur shpata i qëndronte mbi kokë në formë kërcënimi, ai nuk gënjente.

Edhe atëherë kur e joshnin me premtime për thesaret e botës, ai prapë nuk i shkeli premtimet e tij, sepse ishte i zgjedhuri i Zotit, i mbrojtur prej Tij. Ai u dërgua si shembull ideal dhe mëshirë për gjithë njerëzimin, falës për të tjerët, i cili ua fal shkeljet dhe ua fsheh dobësitë, i cili është i përmbajtur ndaj njerëzve injorantë dhe i mëshirshëm ndaj të varfërve e të dobëtëve.

Dinjiteti i tij arrinte ato grada sa frymëzonte tek të tjerët nderim, dashuri dhe admirim.

Në portretin profetik kishte një përputhje të plotë dhe harmoni mes pamjes fizike dhe botës shpirtërore. Ishin pikërisht virtytet shpirtërore të Profetit a.s. që e renditën dhe e bënë atë më të madhin personalitet të njerëzimit.

Në kurmin e tij të pastër bashkoheshin në një vitaliteti, bujaria, ndjeshmëria e drejtësia.

Do të jenë me të në Parajsë

Theubani r.a. e donte jashtë mase Profetin a.s. dhe nuk mund ta duronte ndarjen prej tij. Një ditë kur iu afrua, fytyrën e kishte shumë të zbehtë dhe dukej shumë i trishtuar. Profeti a.s. e pyeti se si qëndronte puna dhe ai iu përgjigj: “O i dërguari i Allahut, unë nuk kam dhimbje dhe nuk jam i sëmurë, por sa herë që jam larg teje, ndihem tepër i mjeruar derisa arrij të të shoh. Për më tepër, kur kujtoj botën tjetër, unë frikësohem për shkak se ju do të ngjiteni në “Iljin” pallate madhështore me profetët. Nëse unë hyj në parajsë, do të jem në një nivel më të ulët se ju. Gjithashtu, nëse nuk hyj në parajsë, nuk do të kem kurrë mundësinë të të shoh.” Më pas u shpall ajeti vijues:

“Kushdo që i bindet Allahut dhe të Dërguarit, do të jetë me ata të cilët Allahu u ka dhënë shumë dhunti: me profetët, me të singertët, me dëshmorët dhe me të drejtët! Eh sa shokë të mrekullueshëm janë këta!” (Nisa, 69)

Ai është Profeti i të gjithëve

“O njerëz! Zoti juaj është një. Keni një origjinë. Të gjithë jeni bijtë e Ademit a.s. e Ademi është prej balte. Arabi nuk ka epërsi mbi jo-arabin, sikurse jo-arabi mbi arabin; as i bardhi mbi të ziun e as i ziu mbi të bardhin. Vlera e lartë është vetëm në takva (devotshmëri), t'i frikësohesh Allahut.”

Kjo ishte thirrja e Profetit të Islamit a.s. teksa largohej nga kjo botë. Vetëm për umetin u mundua, e para se të nisej pyeti: “A e kreu detyrën?”, ku si përgjigje i kthehet një jehonë e thellë e përbotur nga sahabët (shokët): “Po, ja Resulallah!” Pas kësaj, me një qetësi të begatë thotë:

“Dëshmo, o Zoti im!”, drejtuar pafundësive.

Ai ishte Profeti i të gjithëve. Ishte përherë në përpjekje për shpëtimin e bijve të Ademit. Po edhe umeti nuk e harroi kurrë. Sa herë që kujtohet ai, zemra e besimtarit dridhet ëmbël me ngazëllim prej butësisë së begatë të genies së tij.

H. Bujar Spahiu

1

TAKIM ME DREJTORIN E FONDACIONIT "MIRËNJOHJA", Z. SAMED SHEHU

Kryetari i Komunitetit Mysliman të Shqipërisë, H. Bujar Spahiu, priti në një takim, Drejtorin e Fondacionit "Mirënjohja", z. Samed Shehu.

Gjatë takimit, z. Shehu, theksoi bashkëpunimin e deritanishëm ndërmjet dy institucioneve si mjaft pozitiv në shërbim të Islamit dhe besimtarëve në vendin tonë.

Ndërsa kryetari Spahiu, e falenderoi Drejtorin e Fondacionit "Mirënjohja" për vizitën dhe i shprehu atij gatishmërinë e vazhdimësisë së këtij bashkëpunimi në projekte të ndryshme në të ardhmen e afërt.

Bashkëbisedimi ndërmjet palëve vijoi më tej mbi tematika të ndryshme.

Gjatë këtij takimi, të dy kërret e lartëpërmendur shoqëroheshin nga përfaqësues të ndryshëm nga stafi përkatës.

2

KRYETARI I KMSH MERR PJESË NË KONFERENCËN E 9-TË TË MINISTRIVE DHE INSTITUCIONEVE TË ÇËSHTJEVE FETARE ISLAME NGA VENDE TË NDRYSHME TË BOTËS

Kryetari i Komunitetit Mysliman të Shqipërisë, H. Bujar Spahiu, udhëtoi për në Mekë të Mbretërisë së Arabisë Saudite, ku me ftesë të posaçme nga Shkëlqesia e Tij, Dr. Abdul-Latif bin Abdul-Aziz Al Shejkh, Ministër i Çështjeve Fetare Saudite, mori pjesë në konferencën e 9-të të Ministrive dhe Institucioneve të Çështjeve Fetare Islame nga vende të ndryshme të Botës, me temë: "Roli i Ministrive të Çështjeve Fetare në Promovimin e Parimeve të Mesatarizmit dhe Konsolidimin e Vlerave të Tij".

Kryetari Spahiu, gjatë punimeve të kësaj konference, mbajti edhe një kumtesë ku, ndër të tjera, tha:

"Kështu, fetvaja pa dije konsiderohet një çështje e rrezikshme që kërcënon fenë dhe shoqërinë. Prandaj, muslimanët duhet të verifikojnë dhe konfirmojnë, duke iu referuar dijetarëve specialistë që janë të akredituar në fetva, dhe duke qëndruar larg ixhtihadit personal në çështjet fetare pa dije dhe njohuri. Fetvaja mbetet një përgjegjësi e madhe që kërkon kujdes dhe shqyrtim, për të siguruar arritjen e drejtësisë dhe së vërtetës mes njerëzve dhe ruajtjen e fesë së Zotit pa shtrembërim apo deformim".

Kjo konferencë mbledhi së bashku drejtues të lartë institucioneve fetare, studiues dhe akademikë shumë vende të botës.

3

TAKIM I KRYETARIT TË KMSH ME MINISTRIN E ÇËSHTJEVE FETARE NË MBRETËRINË E ARABISË SAUDITE

Kryetari i Komuniteti Mysliman të Shqipërisë, H. Bujar Spahiu u prit në një takim nga Ministri i Çështjeve Fetare në Mbretërinë e Arabisë Saudite, Shkëlqesia e Tij, Dr. Abdul-Latif bin Abdul-Aziz Al Shejkh.

Ky takim u zhvillua në kuadër të konferencës së 9-të të Ministrive dhe Institucioneve të Çështjeve Fetare Islame nga vende të ndryshme të Botës, me temë: "Roli i Ministrive të Çështjeve Fetare në Promovimin e Parimeve të Mesatarizmit dhe Konsolidimin e Vlerave të Tij", e cila po zhvillohet në Mekë.

Gjatë këtij takimi u diskutua mbi marrëveshjet e përbashkëta mes KMSH-së dhe Ministrisë së Çështjeve fetare, ecurinë e tyre si dhe zhvillimin e mëtejshëm të bashkëpunimit.

Ministri i Çështjeve Fetare e vlerësoi si mjaft pozitiv bashkëpunimin me KMSH dhe siguroi që ky bashkëpunim do të intensifikohet edhe më shumë në të ardhmen.

Nga ana tjetër Kryetari i KMSH-së falënderoi ministrin për ftesën dhe bashkëpunimin e deritanishëm si dhe shprehu gadishmërinë për të zhvilluar projekte të përbashkëta.

Gjatë qëndrimit në Mekën e Bekuar, z. Spahiu zhvilloi takime me disa nga Ministrat e Çështjeve Fetare nga vendet më të rëndësishme të rajonit si Egjipti, Jordania, si dhe me drejtues të Komuniteteve Fetare pjesëmarrëse në konferencë.

4

**TAKIMI I PARË ME STUDENTËT SHQIPTARË QË STUDIOJNË
TEOLOGJI NË VENDET ISLAME E MË GJERË**

Nënkryetari i Komunitetit Mysliman të Shqipërisë, z. Lauren Luli, mori pjesë në takimin e parë me studentët shqiptarë që studiojnë teologji në vendet islame e më gjerë, takim ky i organizuar nga Myftinia e Tiranës në "Xhaminë e Re", Kombinat.

Takimi u çel me leximin e disa ajeteve Kur'anore nga imami Abdullah Nela, për të vijuar më pas me fjalën përshëndetëse të nënkryetarit të KMSH-së, z. Luli.

Pasi falenderoi Myftininë e Tiranës për iniciativën e këtij takimi, nënkryetari Luli, ju uroi mirëseardhjen studentëve të pranishëm dhe theksoi rëndësinë e këtij takimi si mjaft domethënës në konsolidimin e marrëdhënieve dypalëshe me ta.

"Dyert e Komunitetit Mysliman të Shqipërisë, do të jenë gjithmonë të hapura për bashkëpunime në të ardhmen tuaj post-studentore në vendin tonë. Gjithmonë me synimin për ti shërbyer fesë së Allahu (xh.sh) dhe besimtarëve në vendin tonë" - u shpreh ai gjatë fjalës së tij.

Më tej, të pranishmit i përshëndeti Myftiu i Tiranës, z. Bilal Teqja, i cili fillimisht ju uroi mirëseardhjen e më pas i falënderoi studentët që ju përgjigjën pozitivisht ftesës për pjesëmarrjen në këtë takim të parë me ta.

Ai u ndal në disa këshilla të shkurtra mbi rëndësinë e konceptimit dhe kumtimin e drejtë të fesë, në përputhje me sfidat dhe kërkesat e kohës në të cilën jetojmë.

Ky takim u zhvillua më tej në formën e një bashkëbisedimi të lirë, ku studentët patën mundësinë që fillimisht të prezantonin veten e tyre e më pas të shtronin për diskutim sugjerimet, idetë apo edhe problematikat që ata i shikonin të arsyeshme për tu diskutuar.

Nga ana e tyre, studentët që vinin nga Mbretëria e Arabisë Saudite, Jordania, Egjipti, Katari dhe Prishtina fqinjë, u shprehën mjaft entuziast me zhvillimin e këtij takimi të parë.

Në fund të programit, të pranishmit u bënë pjesë e një koktejli të organizuar me këtë rast.

MEVLUDI SI MANIFESTIM FETAR

Mevludi si krijim poetik kushtuar jetës dhe rolit profetik të Muhamedit a.s., zë vend të rëndësishëm në historinë e letërsisë fetare të popujve islamë. Ky lloj i poezisë në një mënyrë zë fill me lirikët më të shquar të periudhës së Muhamedit a.s. – Ka'b bin Zuhejr dhe Hasan bin Thabit, të cilët u dalluan për panegjirikët e tyre kushtuar jetës dhe sukseseve të Muhamedit a.s. Poemat lirike të tyre qenë frymëzim për krijimtarinë e një numri mevludesh me tematikë identike në letërsinë orientale: arabe, persiane dhe turke.

Manifestimi i mevludit tek të gjithë popujt islamë fillon më 12 Rebiul-evvel, domethënë në muajin e tretë sipas muajve hënor. Arabët qenë të parët që qysh në shek. X filluan të kremtonin ditëlindjen e Profetit islam. Në Egjipt gjatë sundimit të Fatimidëve (shek. XI) u organizua manifestimi madhështor për ditëlindjen e profetit Muhamed a.s. Në këtë fazë të parë të shënimit të këtij manifestimi fetar islam, nuk ekzistonte ndonjë tekst a poezi kushtuar këtij manifestimi.

Si mevlud i parë të krijuesit islamë njihet kontributi i princit Ebu Seid Muzaferuddin Keukebri, i cili më 1207 në Erbeli shënoi ditëlindjen e Profetit në mënyrë të organizuar. Në këtë manifestim morën pjesë personalitete të njohura shtetërore e fetare nga Bagdadi, Persia dhe Mosuli. Në ditën e shënimit të ditëlindjes së Profetit u mbajtën predikime fetare dhe u evokuan kujtime për rëndësinë e rolin e profetizmit të Muhamedit a.s. Kështu ky manifestim që i pari që shënoi ditëlindjen e Muhamedit a.s. e më vonë do të përhapet si një veprim tradicional, në tërë botën islame. Me këtë formë, mevludi u përhap shumë shpejt në Egjipt dhe prej andej në Mekë për t'u kthyer përsëri në Afrikë dhe për t'u përhapur për një kohë shumë të shkurtër që nga Fesi deri në Spanjë. Sot ditëlindja e Profetit a.s. shënohet në botën islame arabe kryesisht nëpër xhami me ligjërata fetare, kushtuar jetës dhe rolit të Profetit a.s. Me këtë rast lexohen edhe poezi lirike në formë melodike kushtuar këtij personaliteti të madh.

Kremtimi i ditëlindjes së Profetit të turqit fillon në shek. XV, pikërisht sulltan Murati III që i pari që do ta shënonte këtë manifestim në oborrin mbretëror më 1588 e prej andej do të përhapet së pari në Turqi dhe më vonë në të gjitha viset e Perandorisë Osmane.

Nga mevlud i parë që u shkrua, për këtë kremtim ndër turqit, është mevludi i

Sulejman Çelebiut, poet i njohur turk i shek. XV. Ky mevlud i parë turqisht, përveç lindjes së Profetit a.s., përfshin edhe dy ngjarje të rëndësishme të jetës së tij: ngjitjen në qiell (miraxh) dhe vdekjen e profetit. Kështu mevludi i Sulejman Çelebiut përshkrimin e jetës së Muhamedit a.s. e fillon me gëzime, duke përfshirë të gjitha sukseset, për të përfunduar me një pjesë elegjiake për vdekjen e tij.

Mevludi në letërsinë islame shqiptare

Në shek. XVIII shqiptarët për herë të parë njohin formën e krijimit poetik islam në gjuhën shqipe, kushtuar lindjes së Muhamedit a.s. Letërsia islame shqiptare fillon me dy poemat fetare të Hasan Zyko Kamberit nga të cilat njëra bën fjalë për lindje, kurse tjetra i kushtohet ngjitjes në qiell (miraxhit) të profetit Muhamed a.s. Me sa dimë, kjo është përpja e parë për krijimin e një forme të mevludit në gjuhën shqipe me alfabet osman, sepse më përpara mevludi në mjediset islame shqiptare këndohej vetëm në gjuhën turke.

Dy poemat fetare islame – lindja dhe ngjitja në qiell (miraxhi) të Hasan Zyko Kamberit njihen si mevludi i parë në gjuhën shqipe nga disa studiues shqiptarë. Sipas mendimit tonë, këto dy poezi bëjnë pjesë në vargun e gajtë të krijimeve poetike islame të Hasanit, por nuk paraqesin tërësinë e mevludit ashtu siç e njihnin shqiptarët mevludin e Sulejman Çelebiut, i cili ishte i vetmi në përdorim me një trësi dhe brendi shumë më të gjerë. Roli i Hasan Zyko Kamberit në krijimin e mevludit shqip me ato dy poezi do të ishte si roli i Ka'b bin Zuhejrit dhe Hasan bin Thabitit për nxitjen e krijimit të mevludit tek arabët.

Mevludin shqip me një trësi dhe brendi të bukur, e përktheu i pari Hafiz Ali Riza Ulqinaku me titull: "Terxhumei mevlud 'ala lisani arnavud" (përkthim i mevludit në gjuhën shqipe) shtypur në Stamboll më 1878. Siç vërehet edhe prej vetë titullit, ky mevlud që u botua në gjuhën shqipe me alfabet osman është përkthim i mevludit të Sulejman Çelebiut. Në vitin 1933 nën kujdesin e të birit, Hafiz Said Ulqinaku, po ky mevlud u ribotua me alfabetin shqip me titullin: Mevludi Sherif. Ky mevlud edhe sot lexohet të shqiptarët e Malit të Zi, të Shqipërisë së Veriut, si dhe në disa vise të Maqedonisë.

Një mevlud tjetër me rëndësi historiko-letrare, është ai i Tahir Popovës (Vuçitërnës) që është po kështu përkthim i mevludit

të Sulejman Çelebiut me titull të rimuar Menz(dh)umetu-l-Mevlud fi efdali-l-Meug(xh) ud bi Lisani-l-Arnavud (Mevludi i rimuar, qenies së uruar, në gjuhën e shqipëruar), shtypur në Stamboll në gjuhën shqipe me alfabet arab. Ky mevlud është më shumë një përshtatje e mevludit të Sulejman Çelebiut, i cili më vonë është transkriptuar me alfabet shqip dhe përdoret më së shumti në Kosovë. Këto krijime poetike fetare të mevludeve kanë ngjashmëri strukturore të përbashkëta. Kështu në vargje shtjellohen ngjarjet: lindja e Muhamedit a.s., tema e profetizmit dhe roli i tij në këtë jetë. Në këtë mënyrë mevludi merr pothuajse tiparet e një krijimi epik. Mevludet e para në gjuhën shqipe me alfabet arab kanë vlerë historike për letërsinë shqipe, për arsye se që nga shek. XVIII fillonte komunikimi i mevludeve me masën shqiptare në gjuhën e tyre.

Mevludi në gjuhën shqipe u përhap shumë shpejt, sepse leximi dhe këndimi i tij bëhej nëpër tubime e manifestime të mëdha fetare. Me përhapjen e mevludit shqip përhapeshin edhe vlera gjuhësore e vlera të letërsisë shqipe. Shënimi i krenimit të lindjes së Muhamedit do të vazhdojë të tërheqë interesimin edhe të krijuesve të shek. XIX dhe të fillimit të shek. XX. Kështu Hafiz Ali Korça lindjes së profetit Muhamed a.s. i kushtoi një vepër të tërë qysh në vitin 1900.

Në këtë fushë dhanë kontribut edhe krijues të tjerë shqiptarë, si Hafiz Abdullah Zëmbllaku dhe Hafiz Ibrahim Dalliu.

Mevludi i Hafiz Ali Korçës

Në krijimtarinë letrare islame të Hafiz Ali Korçës bën pjesë edhe Mevludi. Në krijimin e mevludit, Hafiz Ali Korça poemat e theksuara i përshtati në gjuhën shqipe duke mos iu përmbajtur gjithmonë tekstit të poemave në origjinal, kështu që në një mënyrë mund të konstatojmë se mevludi i tij është krijim origjinal dhe jo përkthim. Mendojmë se pikërisht këtu qëndron vlera historike e letrare e këtij krijimi poetik islam. Për radhitjen tematike, si duket, ai shfrytëzoi përvojën e Mevludit të Sulejman Çelebiut, i cili tashti, jo vetëm që lexohej te shqiptarët, por ishte bërë pjesë e pandarë e jetës fetare në çdo tubim. Çdo radhitje tjetër tematike do të krijonte

huti fetare, e cila mund të shpinte në ndonjë ndarje apo fraksion tjetër islam.

Mevludi i Hafiz Ali Korçës përbëhet prej 9 pjesëve tematike. Poema e parë fillon me pasqyrimin e fuqisë së Perëndisë, krijues absolut i botëve, dhe ka 52 vargje. Në pjesët Nuri i Muhamedit, Lindj' e Muhamedit, si u lint Pejgamberi ç'u bë, Nata q'u lint edhe qysh u rrit mbizotëron përshkrimi emocional lirik i profetit si fetar e jo mistik. Autori në mënyrë artistike i radhit ngjarjet me karakteristike të periudhës së Muhamedit a.s. Fitorja e Profetit, sipas autorit, është universale, prandaj jeta e tij është pasuri e të gjithëve:

Mirserdha të thanë bota an 'e mb 'anë
Se shpresë për jetë vetëm ty të kanë.

Në këtë pjesë të mevludit të Hafiz Aliut paraqitet lindja dhe karakteri i Muhamedit a.s., një personalitet që përgatitej për marrjen përsipër të një misioni të madh islam dhe historik. Pikërisht ky mision përshkruhet në pjesën e dytë të mevludit me poemën Si u bë Pejgamber, edhe si e shkoj jetën. Kjo u kushtohet kohës dhe ngjarjeve gjatë shpalljes së Kur'anit që zgjati 23 vjet. Në këtë poemë prej 106 vargjesh autori me admirim flet për Kur'anin. Ai këtu duket sikur është pjesëmarrës i ngjarjes që përshkruan:

Ngreu dhe thirr botën të vinë në besë
Edhe nis më parë të ftosh të Meqqesë!

Kështu vjet njëzet e tre ec'e jakë
Ja solli xhibrili Kur'anin nga pakë

Në poemë ka një numër personazhesh si Xhebrail Emini, Hatixheja, Beni Kahtani dhe Ademi. Të gjitha këto figura janë në funksion të ngjarjes së shtruar artistikisht. Xhebrail Emini është engjëll, përmes të cilit bëhet shpallja e Kur'anit, pra është ajo nyja më kryesore në relacion Perëndi-profet, kurse Hatixheja është bashkëshortja e Muhamedit a.s., së cilës më së pari ia kumtoi misionin e shpalljes. Beni Kahtan janë gjyshërit e Profetit ashtu si edhe Ademi, njeriu dhe profeti i parë në botë.

Vetëdija e formuar fetare dhe kobmëtare e këtij autorit është veçse vazhdimësi e vetëdijes së paraardhësve të tij. Pikërisht Hafiz Aliu, në rrethana të reja dhe mjedise

karakteristike fetare, është kujdesur që, përveç si frymëzim fetar, mevludi të ngjallte edhe dashurinë ndaj atdheut:

Kur kujtonte Meqen Muhamed Muhtari
Çurk lotët e syve nga zjari
Nuk hante nuk pinte kujdesur nuk flinte
Vatanin e bukur nga goja s'e linte
Hafiz Aliu, ndërkaq, do t'u drejtohet në
formë të drejtpërdrejtë bashkëkombësve të
tij:

Zot! Le të na rrojë Atdheu' Kombësija
Aqë sa të rrojë edhe gjithësija.

Në këto vargje bie në sy thirrja drejtuar
shqiptarëve, të cilëve u jep si model
personalitetin e Profetit a.s. për faktin se sa
i dashur e i shtrenjtë është atdheu.

Autori udhëtimin e Muhamedit a.s. prej
Mekës në Mesxhidi Aksa (Jeruzalem) dhe
prej aty nëpër qiej, e përshkruan në poemën
Miraxhi i Pejgamberit. Hafiz Aliu në këto poema
motivin e mori nga Kur'ani, ku theksohet se
ky udhëtim është realizuar brenda një nate.
Në poemë pasqyrohet udhëtimi dhe mënyra
e udhëtimit. Në këtë udhëtim, Muhamedi a.s.
kontakton me Perëndinë, por vetëm përmes
bisedës, pa e parë. Poema ka 86 vargje dhe
përfundon vetëm me një refren.

Vdek' e Pejgamberit është pjesa që
mbyll Mevludin e Hafiz Aliut. Është poema
më e gjatë në këtë Mevlud dhe përbëhet
prej 116 vargjesh. Në këtë poezi elegjiake
theksohet përfundimi i misionit të Profetit,
sëmundja dhe, më në fund, vdekja e tij. Ajo
që karakterizon këtë poemë, është qëndrimi
ndaj vdekjes së Profetit, si një humbje për
mbarë njerëzimin. Këto momente vërehen
edhe në këto vargje:

Aspo për të s'qanin vetëm njerëzija
Në qiell qanin ngjet në dhet bagëtija.

Vlera të përgjithshme

Mevludi i Hafiz Aliut është shkruar me
mjeshtëri të rrallë poetike dhe gjuhë të pastër
shqipe. Në këtë kontekst do theksuar që kjo
vepër letrare islame është mbështetur në
përvojën dhe në kërkesat e popullit shqiptar
për kohën kur u shkrua. Vepra është shkruar

në vargje me metrikë të caktuar të poezisë së
divanit në metrin, remel me masën: Failatun,
failatun failun. Autori në Mevlud ka përdorur
herë-herë disa arabizma, mirëpo përdorimi i
tyre është në kontekst të përputhshmërisë
së ritmit dhe rimës së poemës. Lidhur me
përdorimin e këtyre pak arabizmave, në një
mënyrë autori duhet arsyetuar, pasi këtu
kemi të bëjmë me një lëndë të karakterit
fetar, prandaj, përveç toponimeve, autori ka
qenë i detyruar të përdorte edhe disa terma
arabë, gjithnjë pa dëmtuar fare përmbajtjen
dhe as strukturën e mevludit. Në katër raste
ka përdorur pjesë të shkurtra të citateve të
Kur'anit në origjinal, në përshtatje me temën
që trajton, gjë që nuk rëndon tekstin shqip
për lexuesin që nuk e njeh alfabetin arab:

Ja dha (Ikre Bismi) in që ja kishte sjellë
U tremp Muhamedi shkoj dhe është
përshtjelle

Apo:

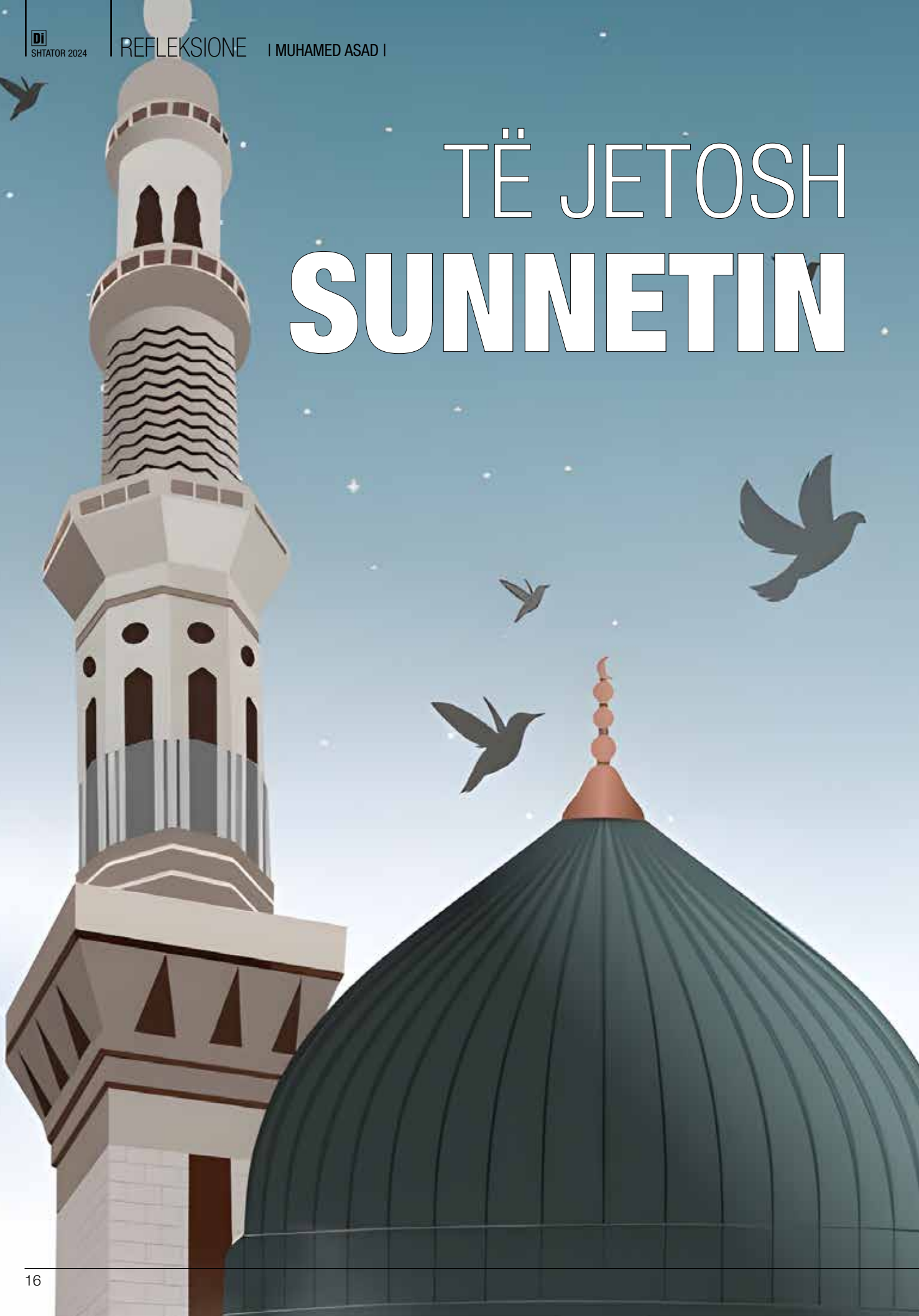
Për mbrojtur nderin' dinin e vërtetë
Mendohej e qante për vatan 'e vetë.
(Inna Fetahna Leke) gjer zbriti nga Zoti
Nga mubareq sytë nuk i pushoj loti.

Përdorimi i zanores = ë = të theksuar
(tënde, nëmë, lënk) në mevlud është mjaft
i shpeshtë, sikur edhe i grupit zanor = ua
= dhe rotacizmi (kaluar, lëvduar), që janë
karakteristikë e toskërishtes prej nga vinte
autori.

Krijimi i mevludit të Hafiz Ali Korçës duhet
shikuar si kthesë e re në truallin shqiptar
për gjuhën dhe letrat shqipe. Mevludi i Hafiz
Aliut ka vlerë historike e kombëtare, për
arsye se krijimi i parë fetar me alfabet shqip
i hartuar qysh para një shekulli me një gjuhë
të rrjedhshme e të pastër shqipe. Kjo më së
miri dëshmon që kemi të bëjmë me një autor,
poet dhe krijues me përvojë të madhe, me një
njohës të gjuhës shqipe, të islamistikës dhe
të letërsisë islame.

Ismail Ahmedi

TË JETOSH SUNNETIN

Në Haxhin e Lamtumirës, Profeti a.s. mes të tjerash tha: "O njerëz, ju kam lënë dy gjëra të cilat nuk do t'ju lejojnë të gaboni nëse kapeni pas tyre: Kur'anin dhe sunetin (shembullin) tim".

Jo pa qëllim suneti përmendet bashkë me Kur'anin në këtë fjalim të rëndësishëm të Profetit a.s., pak kohë para se të ndërronte jetë. Kur'ani pa sunetin nuk ka se si të kuptohet, sepse suneti përfaqëson interpretimin praktik të Kur'anit. Kështu, kur Aishja u pyet rreth sjelljes së Profetit a.s., tha: "Sjellja (moral) e tij ishte Kur'ani", përgjigje kjo që tregon se suneti i Profetit a.s. nuk ishte veçse mishërim besnik i parimeve të Kur'anit. Për këtë arsye, Allahu i Madhëruar i udhëzon besimtarët në ndjekjen e tij duke thënë: "Vërtet jeta e të Dërguarit të Allahut është një shembull i mirë për atë që shpreson në shpërblimin e Allahut, në botën tjetër, dhe e përmend shumë Allahun." (33:21)

E veçanta e sunetit është se ai shtrihet në tërë gjerësinë e jetës duke mos lënë jashtë as veprimtarinë më të zakonshme të jetës së përditshme. Duke pasur një shtrirje të tillë, udhëzimi për zbatimin e sunetit duket sikur sjell një sforcim të panevojshëm për myslimanin. Kështu, ç'ndryshim do të kishte ngrënia me të djathtën apo të majtën nëse të dy duart janë të pastra?

Kësaj dileme i përgjigjemi: Duke zbatuar sunetin, myslimani jeton në mënyrë sistematike në një gjendje ndërgjegjësimit dhe disiplinimit të brendshëm. Ato punë dhe vepra që kryhen në mënyrë automatike e pengojnë përparimin shpirtëror ashtu siç gurët i pengojnë kuajt gjatë garës.

Këto punë dhe sjellje duhet të pakësohen në maksimum, sepse ato e shkatërrojnë orientimin shpirtëror të mendimeve. Çdo veprim që kryejmë duhet të jetë nën kontrollin tonë shpirtëror. Por para se të arrijmë këtu, duhet të mësojmë se si të kontrollojmë veten

tonë. Domsdoshmërinë e këtij vetëkontrolli e shpreh i Dërguari i Allahut në thënien e tij: "Adhuroje Allahun ashtu sikur ta shihje".

Qëllimi i adhurimit në Islam është bashkimi i aspekteve materiale dhe shpirtërore të jetës sonë në një të vetme. Për këtë arsye, përpjekjet tona duhet të drejtohen qartësisht te pakësimi i veprimeve që kryhen automatikisht dhe pa vetëdije të brendshme aq sa lejojnë mundësitë njerëzore. Hapi i parë në këtë rrugë është kërkimi llogari vetvetes dhe mënyra më e mirë për praktikimin e saj, është vënia nën kontroll e veprimeve të kthyera në zakone, të cilat i kryejmë në jetën e përditshme pa ndonjë vëmendje të dukshme. Këto veprime të "parëndësishme" në dukje janë më të rëndësishme për ushtrimin mendor për të cilin po flasim sesa veprimet trupore, ngase këto të fundit janë të dukshme dhe në përgjithësi i kryejmë në mënyrë të ndërgjegjshme, ndërsa punët e "vogla" i shpëtojnë vëmendjes sonë.

Kështu, mbase nuk është e rëndësishme në vetvete që ne të hamë me njërën apo tjetrën dorë por, nëse marrim parasysh kontrollin e vetvetes, kryerja e veprimeve në mënyrë sistematike është nga gjërat më të rëndësishme. Nuk është aspak e lehtë që njeriu të qëndrojë gjithmonë në gjendje vëmendjeje të vazhdueshme ashtu që të mund ta ketë veten nën kontroll. Përtacia e mendjes nuk ndryshon në esencë nga përtacia e trupit. Nëse një personi të ambientuar me pak lëvizje i kërkohet të përshkojë një farë distance, ai do lodhet shumë shpejt, në ndryshim nga ai që është mësuar të ecë. Ky shpjegim i thjeshtë na sqaron pse suneti përfshin çdo aspekt të jetës. Nëse çdo gjë që bëjmë apo lëmë pa bërë i nënshtrohet një dallimi të qartë racional, atëherë prirja dhe aftësia jonë për të disiplinuar veten do të rritet gradualisht derisa të bëhet natyra jonë e dytë.

Investimi më i mirë: Edukimi

Baza e besimit, qytetërimit dhe kulturës Islame është dituria. Kur'ani Fisnik ka nisur të zbresë me urdhrin "Lexo!" (Alak, 96/1) dhe Profeti Muhamed (a.s) përmendet si mirësi prej Allahut, sepse u mësoi njerëzve diturinë më të lartë, që është njohja e Allahut, dhe urtësitë e mrekullueshme të ekzistencës së njeriut (Al Imran, 3/164).

Në të njëjtën kohë, Profeti Muhamed (a.s) shprehet se detyra e tij është mësuesia, duke thënë "Jam dërguar si mësues" dhe ndër sahabët që kanë marrë mësim prej tij Muavije b. Hakem es-Sulemi dëshmon kështu: "Nuk kam parë kurrë mësues më

të mirë sesa Profeti (a.s)". Kjo tregon që Muhamedi (a.s) e ka kryer detyrën, duke lënë mbresa tek nxënësit e tij.

Në fakt "të mësojë" është detyrë jetike për njeriun, duke qenë se edhe kafshët mësojnë për një kohë të shkurtër se si të mbijetojnë në natyrën e egër, ndërkohë që njeriu nis të mësojë nga djepi, dhe fjala e urtë këshillon që ta vijojë të nxënëti deri në varr. Kështu nisi edhe udhëtimi i Ademit (a.s) në ekzistencë, ku Allahu si vlerë të lartë dhe dalluese prej engjëjve përmendi se ai kishte mësuar të gjithë "emrat".

Kjo e nxënë njëkohësisht nuk mjafton të

jetë thjeshtë një grumbull informacioni, por duhet të synojë që të rrisë cilësinë e jetës së njeriut dhe ta ngrëjë atë shpirtërisht dhe moralisht. Për këtë arsye Profeti (a.s) ka thënë se Allahu i lehtëson rrugën për në parajsë, atij që del në rrugëtim për dituri.

Kështu, një popull i edukuar dhe i mirëformuar nuk mundet dhe s'do të jetë njësoj me atë që s'ka përkushtim ndaj diturisë, edhe sikur këta të fundit të jenë myslimanë. Situata aktuale është treguese e mjaftueshme për vërtetësinë e kësaj fjale. Jo më kot na pyet Kurani: "A janë të barabartë ata që dinë me ata që nuk dinë?!

Vetëm mendarët i pranojnë këshillat!" (Zumer, 39/9)

Prandaj jeta e vërtetë është e mundur vetëm me dituri dhe mençuri. Ata që neglizhojnë edukimin dhe arsimimin konsiderohen të vdekur edhe nëse janë gjallë fizikisht. Saktësia e vendimeve të një individi është në raport me arsyen dhe logjikën. Arsyja dhe logjika mund të ndriçohen dhe përsosen vetëm përmes dijes dhe njohurive. Prandaj, aty ku nuk ka dituri dhe njohuri, arsyeja është joefektive, logjika është çorientuese dhe vendimet janë të pasakta. Zgjidhja e vetme me

fjalët profetike është "të mësosh dhe t'ia mësosh atë të tjerëve".

Kështu, mësimi dhe edukimi dallohen që janë detyra të larta me rëndësi në qiej. Me përmbushjen e kësaj detyre, zbulohen merita dhe kompetenca e secilit prej nesh, individët orientohen drejt asaj që është më e dobishme dhe frytdhënëse, duke u kthyer në elemente të vlefshëm për veten, kombin dhe shoqërinë.

Kombet vazhdojnë ekzistencën e tyre me brezat e rinj. Çdo komb që dëshiron të sigurojë një të ardhme më të mirë, duhet të investojë një pjesë të burimeve, kohës dhe energjisë së tij në arsimimin dhe edukimin e fëmijëve dhe të rinjve, të cilët do të jenë njerëzit e mëdhenj të së nesërme. Një farë e mbjellë, nëse nuk do të trajtohet me kujdes dhe t'i plotësohen të tëra nevojat sipas stinës, vështirë që të lulëzojë. Kombet që i lënë pas dore fëmijët e tyre janë pashmangërisht të destinuar

të shemben dhe ata që i braktisin në duar krejtësisht të huaja e të vrazhda janë të destinuar të humbasin thelbin e tyre. Çdo çrregullim aktual në shoqëri gjithashtu, është rezultat i brezave të patrajtuar mirë më parë. Nëse duam të bëjmë parashikime për të ardhmen e një kombi, duhet të shohim edukatën dhe arsimin që ata marrin sot.

Me këtë ide dhe shumë shpresa të mëdha, komuniteti i besimtarëve myslimanë, i udhëhequr nga Komuniteti Mysliman i Shqipërisë ka investuar në arsim që në hapat e para të këtij institucioni. Medresetë shqiptare, me në krye Medresenë e Tiranës, kanë një kontribut të jashtëzakonshëm në shoqërinë tonë, një kontribut që sivjet mbush plot 100 vjet. Një investim që s'ka të krahasuar, për të cilin i lutemi Allahut t'i japë mundësinë për të kontribuar edhe qindra vite të tjera.

Elton Karaj

Dora që tund djepin do të rrisë besimtarët e së ardhmes

Islami u ka kushtuar rëndësi të madhe fëmijëve, sepse ata janë guri i parë i themelit të shoqërisë. Kjo fillon qysh para krijimit të fëmijës me zgjedhjen e një bashkëshorteje të mirë dhe të devotshme, më pas vijon me lutjen për mbrojtjen nga shejtani i mallkuar, që ai të mos ketë pjesë të fëmija. Kur fëmija vjen në jetë, tradita e Profetit tonë a.s. na mëson që t'i thirret ezani me zë të butë në vesh, në mënyrë që djalli të largohet prej tij dhe le të jenë fjalët e shehadetit fjalët e para që ai do të dëgjojë në këtë botë. Më tej, në ditën e 7-të vënia e një emri të mirë, qethja e flokëve dhe bërja kurban; ku secila ka urtësinë dhe dobinë e vet.

Më pas ky kujdes i Allahut të Madhëruar shfaqet në afatin kohor të gjdhënies, që zgjat dy vite të plota. Kërkimet e fundit shkencore kanë vërtetuar se afati i gjdhënies për dy vjet, i përshkruar në Kur'an, është domosdoshmëri për rritjen e fëmijës në formën më të mirë. Ajo është mburojë fizike dhe psikologjike. Në fazën e gjdhënies hidhen themelet e karakterit. Nëse këto themele janë të qëndrueshme, në të ardhmen do të rriten breza të fortë, të shëndetshëm

fizikisht dhe psikikisht. Në të kundërt, do të kemi të bëjmë me njerëz të dobët, të pavendosur, të pasigurt dhe të lëkundur përballë stuhive të sprovave. Një eksperiment çnjerëzor i kryer nga Frederiku i Dytë (1194-1250), tregon rrjedhojat fatale të mungesës së dashurisë dhe ngrohtësisë së nënës. Ai mori një numër fëmijësh dhe ua dorëzoi disa kujdestarëve, duke i urdhëruar që t'i ushqenin mirë, por të mos i flisnin absolutisht asnjë fjalë dhe të mos u jepej as dashuri e as ngrohtësi. Fundi i eksperimentit solli vdekjen e të gjithë fëmijëve.

Dashuria, butësia, dhembshuria dhe kujdesi i nënës janë të pazëvendësueshëm. Nëna është ajo që luan rolin kryesor në përkujdesjen ndaj fëmijës, sepse është krijesa më e afërt për të. Ajo është krijesa që më së shumti ndjen mëshirë, keqardhje dhe bën më shumë durim në edukimin e tij.

Rëndësia që u kushtohet fëmijëve në Islam shfaqet edhe në lutjet për ta. Duatë e Ibrahimit janë nga më të bukurat: "Zoti im, bëji të mirë pasardhësit e mi!" (Ahkaf, 15)

"Zoti ynë, na bëj ne të dy (Ibrahimin dhe Ismailin) dhe

pasardhësit tanë prej besimtarëve të Tu të sinqertë!” (Bekare, 128)

Sipas Islamit, çdo njeri është një qenie e rëndësishme me një mision tepër madhor, udhëheqjen në tokë. Ai është operatori, manovruesi dhe drejtuesi kryesor i kësaj toke. Ai është më i miri dhe më i zgjedhuri ndër krijesat e botës.

Po ashtu Suneti i Dërguarit a.s., i kushton rëndësi të madhe edukimit të fëmijëve. Le të hedhim një vështrim të shkurtër në të.

Një hadith që e shfaq më së miri rëndësinë e edukimit të fëmijëve është:

“Edukimi i fëmijës fillon 20 vjet para lindjes së tij”. Ky hadith është vërtetuar edhe nga pedagogjia moderne. Duke pasur parasysh këtë thënie, le të shohim përgatitjen tonë dhe le të marrim mësim nga më i miri i njerëzve, Profeti ynë a.s. Transmetohet nga Abdullah Ibn Amir se ka thënë: “Kur isha i vogël na erdhi Profeti a.s. në shtëpi. Dola për të luajtur dhe nëna më tha: “O Abdullah, eja të të jap diçka. Profeti a.s. iu drejtua asaj: “Çfarë deshe t’i japësh? Nëna ia ktheu: “Një hurmë.” Atëherë ai i tha: “Nëse nuk do t’ia jepje hurmën, do të të regjistrohesh si gënjeshtër.”

Ndërsa nga Abdullah ibni Mes’udi përcillet se Profeti a.s. ka thënë: “Nuk duhet që njeriu t’i premtojë fëmijës e pastaj ta shkelë premtimin”. Me këto fjalë, ai ka vënë bazën e edukimit që është sinqeriteti dhe vërtetësia në çdo gjë.

Fëmijët kanë nevojë për modele dhe prindërit janë modeli i tyre i parë. Me qëllim që të jenë vetë shembuj të mirë, ata kanë nevojë që të kenë parasysh gjithmonë modelin e tyre që ta ndjekin. Për prindërit myslimanë, Profeti Muhamed është modeli ideal që duhet të ndiqet. Edukimi më i mirë mund të arrihet vetëm nga një prind, personaliteti i të cilit, nga forca e moralit, të shkaktojë admirim te fëmija.

Njeriu është mëkëmbësi i Allahut në tokë dhe për edukimin e tij duhet të plotësojmë dy kushte të rëndësishme:

- Aktivizimin e dhuntive natyrore pozitive me të cilat fëmija është i pajisur që nga lindja.

- Largimin e prirjeve të devijuara si dhe dhuntive shkatërruese të cilat nuk i korrespondojnë moralit të bukur islam.

Profeti Muhamed a.s. ka thënë: “Çdo njeri lind në gjendje natyrore të pastër islame. Prindërit e tij më vonë e bëjnë idhujtar apo të ndonjë besimi tjetër.”

Allahu i Madhëruar thotë në Kur’an:

“Përqendro veten tënde sinqerisht në fe i larguar prej çdo kotësie, feja e Allahut sipas të cilës i krijoi njerëzit. Ajo është feja e drejtë, por shumica e njerëzve nuk e dinë.” (Rrum, 30)

Me ajetin dhe hadithin më lart, kuptojmë se fëmija lind i mirë dhe i pastër nga natyra. Detyrë e prindërve është ta ruajnë këtë karakter dallues me të cilin Allahu i ka krijuar fëmijët.

Pika e tretë dhe më e rëndësishmja është mëshira. Le t’i kthehemi shembullit të Profetit tonë, i cili porositi: “Kush nuk është i butë dhe i mëshirshëm me të vegjlit dhe nuk mëshiron më të vjetrit nuk është prej nesh.” Nga Ebu Hurejra transmetohet se Profeti e puthi nipin e tij Hasanin, ndërsa

Ekra bin Habis et-Temimi ishte ulur pranë tij. Ai i tha: “Unë kam 10 fëmijë dhe asnjëherë nuk kam puthur ndonjë prej tyre. I Dërguari i Allahut e vështroi dhe i tha: “Kush nuk është i mëshirshëm me të tjerët nuk do të tregohet mëshirë për të.”

Një tjetër aspekt është butësia. Profeti a.s. ka thënë: “Allahu është i butë dhe e do butësinë. Shpërblimin që Ai jep për butësinë nuk e jep për ashpërsinë. Atë shpërblim Ai nuk e jep për asgjë tjetër.”

Fëmijët janë amanet nga Allahu për të cilët do të pyetemi. Profeti Muhamed a.s. thotë: “Çdo bari është përgjegjës për tufën e tij. Gruaja është përgjegjëse për fëmijët dhe shtëpinë.”

Dhe një nga detyrat ndërmjet shumë detyrave të tjera që i takojnë nënës, është t’u mësojë fëmijëve të saj besimin islam. Që në fëmijërinë e hershme fillohet duke e njohur fëmijën me emrin e Allahut. Më pas, atij i paraqiten argumentet e krijimit të Allahut në natyrë, duke i thënë se gjithçka është e krijuar prej Tij. Fëmijët e vegjël duhet të njihen me emrat dhe cilësitë e Allahut. Kjo do t’u japë atyre siguri dhe mbrojtje. T’ua vëmë në dukje sjelljen e mirë dhe të mos theksojmë vetëm sjelljen e keqe. Një nga aspektet më të rëndësishme është shfaqja e idesë se Allahu është i kënaqur me veprimet e tyre. Kështu, ata do të mësohen të lidhin sjelljen e mirë me kryerjen e diçkaje për hir të Allahut.

Theksimi i negatives dhe i ndëshkimit, e bën fëmijën të shmangë çdo gjë që ka lidhje me fenë. Çdo aspekt i jetës së përditshme mund të shoqërohet me komente të shkurtra që vënë në dukje ngjyrimin islam.

Me rritjen e fëmijës, prindërit duhet t’i përgjigjen pyetjeve të tij që lidhen me besimin pa harruar t’i sugjerohet atij shikimi dhe të menduarit mbi krijimin e gjithësisë.

Profeti a.s. thotë: “Në moshën 7 vjeç mësojini namazin...” Këshilla mjaft të çmuara për ne janë këshillat e Llukmanit a.s. drejtuar djalit të tij: “Biri im, mos i përshkruaj shok Allahut se idhujtaria është padrejtësia më e madhe.”

Kur fëmijët arrijnë adoleshencën fillojnë të pyesin për atë që u është mësuar. Nëse ju tashmë keni krijuar një marrëdhënie të mirë me ta, fëmijët do t’ju drejtohen për pyetjet dhe shqetësimet e tyre. Në këtë kohë, prindërve u takon t’i mbështesin, të diskutojnë me ta dhe të jenë të hapur. Pasi të kenë dalë nga periudha shqetësuese dhe plot pikëpyetje e adoleshencës, ata do të jenë me lejen e Zotit, të rinj që kanë përqafuar Islamin aktivisht.

Së fundmi, detyra e nënës është ndërtimi i vetëvlerësimit te fëmija, në mënyrë që ai të ndjejë se është dhuratë e veçantë prej Allahut. Dihet se rruga e vështirë e edukimit të fëmijëve iu hap përpara horizontin e gjerë dhe të bukur të dijes. Kapuni për dore me fëmijën sepse edhe ju tashmë jeni në një proces nxëniesje të vazhdueshme dhe ç’është më e rëndësishme, kërkojeni ndihmën dhe udhëzimin e Allahut, sepse dora që tund djepin, do të rrisë besimtarët e së ardhmes.

Marsela Tarelli

Dritaret e dijes

Në emër të Zotit të madh po ju drejtohem me pak fjalë ju, të ndershëm lexues, duke rënë salavat mbi profetin Muhamed a.s. dhe ju përsëndes duke ju thënë: "Paqja dhe rahmeti i Zotit qofshin mbi ju".

Vëllezër dhe motra, po ju flas sot shkurtimisht për dritaret ose burimet e dijes.

Dija është një dhuratë shumë e nevojshme për çdo njeri. Në bazë të dijes përparon çdo person, një popull ose mbarë bota. Zoti xh.sh. thotë në Kur'anin e saktë: "Zoti ju ka nxjerrë nga barqet e nënave tuaja ku nuk dini asgjë, mandej ju dha dëgjimin (veshët), të parit (sytë), zemrat dhe mendjen që ta falënderoni Atë."

Dritaret e dijes janë pesë:

1. Burimi i parë i diturisë janë shqisat dhe organet e tyre, si: gjuha, hunda, dora, syri, veshi. Me gjuhë njeriu shijon çka ha e pi, nëse është e ëmbël ose është e thartë, e hidhur, e nxehtë ose e ftohtë. Me hundë nuhat erën e mirë e të pëlqyeshme; dora prek e dallon të lëmuarën e të ashprën, të butën e të fortën; syri sheh e njeh më vonë nënën e babain e sa e sa gjëra të tjera; veshi, si organi i dëgjimit na mëson të njohim zërin e nënës e të babait, të mikut e të armikut e sa e sa zëra të tjerë.

Dija që buron nga shqisat tona dhe mbështetet në to, është dija fillestare, primitive, që e vë njeriun në marrëdhënie me krijesat e tjera.

2. Përvoja dhe prova janë një burim tjetër diturie.

Nëse një njeri që nuk e di çfarë është elektriku, hyn në një dhomë dhe i zoti i shtëpisë lëviz diçka në mur dhe ndizet drita e ndriçohet dhoma, ky njeri, duke u përsëritur shpeshherë ky veprim, mëson se po të lëvizet çelësi i elektrikut ndriçohet dhoma. Kështu mund të themi për radion, makinën, etj. Në këtë mënyrë, çdo njeri, përmes nevojës, mëson se prova është burim diturie.

Mirëpo prova na mëson për të kaluarën e të tashmen e jo për të ardhmen, sepse ngjet që sado të mendohemi për të ndriçuar dhomën e për të nisur makinën, nuk kemi dritë e nuk lëviz makina, sepse është këputur teli i elektrikut dhe është mbaruar benzina, etj. Kështu pra ngjet edhe me njerëzit. Dje flani ka qenë shëndoshë e mirë, me sy e me veshë, me këmbë e me duar, por sot është i sëmurë, dje ishte i gjallë, por sot vdiq. Prova nuk flet për të ardhmen. Të mos harrohet se ajo që është sot, nesër mund të ndryshojë gjendjen, mbaron kjo jetë ashtu siç besojmë, vjen një jetë tjetër.

3. Të menduarit është një dritare, një rrugë tjetër diturie.

Njeriu përmes të menduarit, organeve të shqisave, syrit, veshit, gjuhës, hundës, etj., si dhe përmes provash përvetëson shumë dituri nga bota që e rrethon, kështu mëson e përparon njeriu, populli e njerëzia. Vëreni pak veten tuaj, syrin që noton në një lëng, veshin me atë rregull të mrekullueshëm, gojën me gjuhën e sekretet e saj, si flet ajo, si punon stomaku i butë me një rregull që s'e arrin as laboratorit më i përparuar, si i sjell kujtesa dijet e kaq viteve të shkuara në ditën e sotme të rreshtuara me aq rregull. Pa mendoni pak për tokën e cila nuk lodhet kurrë për të na dhënë frutat dhe perimet. Zogjtë e kafshët e gjithçka që na rrethon, ia shtojnë dijet njeriut. Prandaj disa të vjetër kanë thënë se njeriu është një krijesë e mençur, sepse vetëm njeriu mendon, etj.

4. Lajmi apo informacioni është një dritare diturie.

Përmes lajmeve dhe informacioneve të ndryshme ne mësojmë për jetën e njerëzve e të popujve të vjetër (në histori), mësojmë për vende të largëta e të afërta, për jetën e tyre, etj. Ky lajm mund të jetë i saktë ose i rremë. Lajmi i rremë, i gënjeshtërt, siç janë edhe lajmet e të mallkuarit e të njerëzve si ai, ndikon përkundër punëve të mira të njerëzve. Por lajmi mund të jetë përherë krejt i saktë. Ky lloj lajmi quhet revelatë, lajmi i Zotit xh.sh.

5. Revelata, lajmi i Zotit nuk është kurrë i rremë, as i gabuar,

as i mangët, pasi ky lajm është nga Zoti Fuqiplotë, me dije të pafund. Krijuesi i njeriut, Zoti xh.sh. di çka i përshtatet kujtdo, kudo dhe kurdo. Revelata na mëson dije të gjerë, të saktë, na mëson si të fitojmë pëlqimin e Zotit, si të sillemi mirë me veten, prindërit a të afërmit, miq e armiq, na mëson edhe për jetën që do të vijë pa asnjë dyshim.

Këto janë kriteret e dijes.

Kur njeriu mendon për krijesën e vet dhe të të tjerëve, nuk thotë kurrë se veshi dëgjon vetë, se syri është formuar prej meje, se goja është blerë në treg. Ai e di se me rregullsinë e tyre ato nuk janë krijuar kot e pa arsye. Punët kot nuk japin gjë, asgjëja nuk jep gjë. Zoti xh.sh. thotë në Kur'an: "Mos thuaj janë krijuar prej asgjëje, apo janë krijesa të vetes së tyre. E vërteta është se ata nuk besojnë, thuajse ata kanë depot e Zotit tënd apo i mbizotërojnë?" (Kur'ani, 53:35-37)

Arsyeja na mëson se jemi të krijuar. Revelata na mëson pse jemi krijuar? Cila është detyra jonë në këtë jetë? Si duhet të sillemi e me çfarë rregulli të jetojmë? Për ku do të shkojmë mbas kësaj jete? Revelata është shkalla më e lartë e dijes. Ajo nuk bie në kundërshtim me shkallët e tjera të dijes, përkundrazi, lidhet e bashkëpunon për të formuar njeriun e plotë me të gjitha cilësitë e duhura. Sa më shumë të shtohet dituria, aq më shumë shtohet besimi në një Zot. Hershell thotë: "Sado të shtohet e të përhapet horizonti i dijes, shtohen faktet për qenien e një Krijuesi pa fillësë, fuqia e Tij është e pakufizuar. Shkencëtarët, gjeologët, matematicienët, astronomët, të specializuarit në dituritë e natyrës, të gjithë ata kanë bashkëpunuar për të ndërtuar të fortë kalanë e shkencës, e cila është madhështia e një Zoti të pashoq".

Dr. Di Nuv thotë: "Shumë njerëz të mençur e me zemër të pastër imagjinojnë (kujtojnë) se ata nuk mund të besojnë në Zotin, pasi ata nuk e shohin me sytë e tyre. Njeriu besnik, që lakmon vërtet në dije, nuk duhet ta përfytyrojë Zotin, si nuk i duhet atij në shkencën e natyrës të dijë çka është elektriku. Mendimi në dy gjendjet është i mangët, megjithëse efekti i elektrikut është më i dukshëm (në shenjat e tij e në punën e tij) se një copë dërrasë. Po çka thotë pra mendja, shkencë për ekzistencën e Zotit me këto miliona krijesa që kallëzojnë, flasin e dëshmojnë për një Krijues, që është Zoti xh.sh.?!"

Vëllezër e motra, fola pak shkurt, por shpresoj të kem arritur të sjell në zemrat tuaja këtë opinion për dijen, për besimin që është me të vërtetë dija më e parë, më e madhja, më e nevojshmja për njeriun, që ai të rrojë i ndershëm, anëtar i mirë e i denjë i shoqërisë në vendin e vet dhe në botën mbarë; dhe për më tepër, në pëlqimin e Atij që e ka krijuar, i ka dhënë shqisa, mend, dije, i Cili i shpërblen mirë me Parajsën e përhershme ata që besuan në të dhe vazhdojnë rregullat e Tij.

Profeti ynë i dashur a.s. thotë: "Krejt njerëzia hyjnë në Parajsë përveç atyre që nuk duan. Dikush pyeti: - Po kush nuk e do Parajsën? - Ai që më bindet mua, ai hyn në Parajsë, kurse ai që nuk më bindet mua, ai nuk do".

H. Vehbi S. Gavoçi

E Këshillë për Egon

Këshillë? Mirëpo unë nuk e shoh kompetent për t'i dhënë këshilla dikujt tjetër, sepse dhënia e këshillës është zekati i pasurisë së quajtur "pranim këshille". Ai që nuk zotëron pasuri, si mund të japë zekat? Nga një person i mangët në dritë, si mund të marrë dritë një tjetër? Ku është parë që hija e një druri të shtrembër, të jetë e drejtë?! Allahu i Lartë i ka revealuar këto fjalë Isait a.s., birit të Merjemes. "Më parë këshilloje veten. Po qe se ti e pranon këshillën, mund t'u japësh këshillë edhe të tjerëve, në të kundërt, të kesh turp prej Meje".

Për njerëzit ka dy predikues (vaizë), nga të cilët njëri flet e tjetri hesht; vaizi që flet është Kur'ani, kurse vaizi që hesht, është vdekja. Në këto dy gjëra për çdo njeri që pranon këshillë, ka shembuj mësimdhënës në mënyrë të mjaftueshme. Ai që nuk mund të marrë shembull nga këto të dyja, si mund t'u japë këshillë të tjerëve?

Unë e këshillova egon time me predikues të tillë gjurmëlënës si Kur'ani dhe vdekja. Edhe nëse egoja ime me fjalë e quajti të drejtë këshillën dhe e pranoi logjikisht,

në praktikë iu kundërvua dhe rezistoi. Dhe unë i thashë: "A nuk e pranon se Kur'ani është një predikues që flet dhe një këshillues i sinqertë, se është Fjala Hyjnore e zbritur nga qielli, se në asnjë vend të tij nuk gjendet ndonjë gjë joreale?"

"Po, e pranoj", - më tha.

"Mirë, - i thashë, - në Kur'an Allahu i Lartë ka urdhëruar: "Atyre që kërkojnë jetën e kësaj bote dhe shkëlqimin e saj, do t'ua japim përgjegjësen e veprës së tyre plotësisht, pa u lënë gjë mangut. Për njerëz të tillë, në botën e përtejme (ahiret) nuk ka gjë tjetër përveç zjarrit. Çdo vepër e tyre do të dështojë e do të asgjësohet" (Hud, 15-16). Pastaj egoja ime të ka kërcënuar me zjarr për shkak se ke dëshiruar vetëm këtë botë. Nuk ka dyshim se pasi të vdesësh, të gjitha gjërat që do të braktisin ty, quhen të kësaj bote. Në këto kushte, a nuk duhet të heqësh dorë nga prirja drejt kësaj bote e nga dashuria për të? Mendo se sikur një mjek të thoshte se po qe se do të haje nga gjërat që ti dëshiron më tepër, do të vdisje apo do të sëmureshe, absolutisht do të ruheshe e do

të largohesh nga ato gjëra. Mirë, po mos vallë, sipas teje, mjeku është më besnik se Allahu? E, nëse s'është kështu, atëherë ç'njeri mosmirënjohës qenke ti?! Apo mos vallë, sipas teje, sëmundja është më e keqe se zjarri i xhehenemit? E sa injorant paske qenë, nëse mendon kështu!

Egoja m'i miratoi edhe këto thënie, por nuk përfitoi prej tyre e nuk u errësua, në të kundërt, duke e parë të largët botën e përtejme, vazhdoi me këmbëngulje të dëshironte këtë botë. Unë iu ktheva sërish egos e, duke e këshilluar kësaj radhe, me anë të predikuesit të heshtur, i thashë:

Predikuesi folës ka njoftuar për predikuesin e heshtur. Allahu i Lartmadhëruar në Kur'an ka urdhëruar:

"Ajo, vdekja nga e cila ikni, pa dyshim, që do t'ju zërë dhe do të ktheheni kah Allahu që di çdo gjë të fshehtë e të dukshme. Atëherë Ai do t'ju tregojë se çfarë keni bërë [punuar-vepruar]" (Xhumua, 8). Hajde, hesht. – i thashë. Ti je i lidhur me zemër pas kësaj bote, që e ke parë të parën. Mirëpo, a nuk e beson se pa asnjë diskutim, vdekja do të vijë një ditë, do të të presë çdo degë ku je kapur, do të të marrë çdo gjë që ke dashur? A nuk mendon se çdo gjë që ka për të ardhur, është e afërt, kurse e largët është ajo që s'ka për të ardhur? Allahu i Lartë ka urdhëruar: "Si thua, edhe nëse Ne u japim mundësi atyre mohuesve që të jetojnë në qetësi vite me radhë, e pastaj t'iu behë vdekja për të cilën t'iu tërhiqet vëmendja, a do të mund t'i shpëtojnë ato vite?" (Shura, 205-207)

E tani pandeh se nuk do të largohesh nga të gjitha të mirat mes të cilave po jeton? Njeriu i vërtetë e i mençur ende pa u nxjerrë praktikisht me anë të vdekjes nga kjo botë, i jep lamtumirën asaj me zemër. Ndërsa njeriu lakmues e i ulët kapet pas botës me të gjithë qenien e vet gjersa të përzehet prej këtu duarbosh, i vrrarë nga malli e i shkatërruar.

Egoja m'i miratoi edhe këto fjalë, por, në fakt, me një miratim vetëm me fjalë dhe pa rezultat, sepse ajo kurrë nuk është përpjekur për t'u përgatitur për botën tjetër sa ç'është përpjekur për të shtënë në dorë përfitimet e kësaj bote, sepse ajo kurrë nuk e ka treguar për hir të Allahut zellin që ka treguar për të kënaqur veten, madje për të fituar simpatinë e njerëzve, sepse nuk është turpëruar nga Allahu xh.sh. sa ç'është turpëruar prej njerëzve. Po, egoja ime nuk ka bërë për udhëtimin e përjetësisë atë veprimtari që ka bërë për të siguruar qysh në muajt e verës, pa pritur vjeshtën, çdo gjë që do t'i duhet për dimër. Kurse vdekja, ndoshta, do ta kapë pa arritur në dimër. Është absolutisht e pamundur t'i iket e t'i shpëtohet vdekjes, ardhja e së cilës dhe e jetës së përtejme është e padyshimtë. E i thashë egos sime:

"A nuk bën ti përgatitje për verën për aq sa do të zgjasë ajo dhe nevojat e stinës së verës, a nuk i rregullon sipas qëndresës që mund të tregosh ti ndaj të nxehtit?"

"Po", më tha. "Atëherë, dilli kundër Allahut aq sa mund ta durosh zjarrin e xhehenemit dhe përgatitu për aq kohë sa do të rrih në përjetësi."

Dhe egoja ime më tha: "Kjo është diçka që vetëm kokëtrashët nuk do të mund ta mbanin parasysh".

Mirëpo përsëri vazhdoi të vepronte siç dinte. Dhe veten e pashë se kisha rënë në një gjendje siç e ka përshkruar një

filozof: "Mes njerëzve ka të atillë që, ndërsa njëra e trupit vdes, gjysma tjetër nuk heq dorë nga vetja". Edhe unë e shoh veten si njëri prej njerëzve të tillë.

Kur pashë se egoja ime nuk heq dorë nga guximi i vet, nuk i pranon këshillat e Kur'anit e të vdekjes, e kuptova se puna më me vlerë do të ishte të hulumtohej shkaku i këtij fakti shumë interesant që, ndërsa egoja i pranon me fjalë e i vërteton këshillat, vazhdon të ngulë këmbë në teprimet e veta. Hulumtova gjerë e gjatë e, më në fund, e gjeta. Ja, pra, unë e këshilloj veten më parë e pastaj vëllain tim të jetës tjetër për t'iu ruajtur asaj, sepse këtu qëndron faktori esencial që çon te sëmundja e pashërueshme, siguria e pavend nga indiferentizmi. Po, shkaku është se ne e konsiderojmë vdekjen larg dhe s'e llogaritim që vdekja vjen papritur. Le të mendojmë një njeri. Një person, fjalës së të cilit i besohet, le t'i njoftojë dikush këtij në mesditë se atë natë do të vdesë, ose se do t'i lërë lamtumirën kësaj bote brenda një jave ose një muaji. Atëherë ky njeri, a nuk e mbledh veten e hyn në rrugë të drejtë? Në këto kushte, ky njeri a nuk e braktis menjëherë çdo lloj pasurie – pa folur për atë pasuri të papërshtatshme ndaj miratimit të Allahut – dhe mundësie që pandeh se s'është e përshtatshme ndaj miratimit të Tij, por që përbën shkak për pakujdesinë dhe mashtrimin e vet?! Kjo do të thotë se njeriu i pakujdesshëm dhe i pavëmendshëm, që beson se do të arrijë me sukses mbrëmjen ose se nuk do të vdesë e do të dalë në mëngjes, në fushën e fesë nuk mund të shpëtojë nga dembelizmi e nga lënia për më vonë e punëve; me e shumta që mund të bëjë, është të përparojë me hapa shumë të përtuara.

E tani, vëllait tim të jetës tjetër, si dhe egos sime, po ia bëj të ditur këshillën e të Dërguarit të madh a.s., i cili ka urdhëruar:

"Fal namaz si namazi i atij që po i jep lamtumirën jetës". Nuk ka dyshim se atij Pejgamberi të ndershëm i qe dhënë mundësia të zotëronte më lakoniken e fjalëve, më të drejtën, më të hapurën e më të qartën e shprehjeve. Asnjë këshillë nuk mund të sigurojë dobi pa i arritur kufijtë e kësaj thënieje lakonike të të Dërguarit të Allahut. Me të vërtetë, zemra dhe kënaqësia ndjesore e atij që e konsideron si të fundit namaz që po fal, janë bashkë me atë namaz; edhe pas namazit i lehtësohet përgatitja për në udhëtimin e përjetësisë. Kurse njeriu që nuk mundet ta bëjë një gjë të tillë, jeton vazhdimisht me ndjenjën e pakujdesisë, të sigurisë së pavend e të të lënit të gjërave për më vonë, gjersa t'ia behë vdekja e ta pushtojë hidhërimi se çdo gjë i iku prej dore.

Nga vëllai im i jetës kërkoj që t'i lutet Zotit që të më favorizojë mua me këtë shkallë lartësimi, sepse unë dua t'i afrohem Atij, por mbetem i pafuqishëm për këtë. Dhe vëllain tim e këshilloj që, pa arritur ende këtë shkallë, të mos bëjë paqe me egon e tij, të ruhet me pedantizëm nga gënjeshttrat e saj. Po qe se egoja do t'i bëjë ndonjë premtim, duhet vënë nën përgjegjësi në bazë të fjalës së madhe të Allahut të Lartë, sepse dinakërinë e egos mund ta kuptojnë vetëm njerëzit shumë të mençur.

Prof. Dr. Bekir Topaloglu

MEVLUDI SHERIF

FESTIMI I MEVLUDIT NË SHKODËR, VITI 1937

Amine e ama e Muhammed Mustafas,
 Prej asaj erdh ai Dielli gjith dynjas.
 Në hak të asaj shumë nishane u ban beli,
 Prej sedefje leu ajo kokërr Inxhi.
 Kur prej Abdullahit hamile u ba,
 Koha ia arriti me ardhun në dynja.
 Fort u afrue javë e ditë u banë tamam,
 Dhe atij Zat shumë alamete iu panë.
 N'muej t'Rebiul-evvelit urdhnoj me natë,
 E hane mbrama ishte e dymbëdhjeta natë.
 Tha e ama pash'një hiqmet atë natë,
 Porsi Dielli pash'një nur që ndritte fort.
 Ne pa kujtim prej shpije doli një nur,
 Deri n'qiell gjith dynjaja u mbush me nur.
 Edhe në heva u shtrua një dyshek,
 Prej mëndafshit, ai që e shtroj një melek.
 Erdhën tre bajrak edhe u ngulën vetë,
 Gjith e cili vojt e ndej në vend të vetë.
 Njani ku lenë, njani u ngul ku prendon,
 Njani përmbi kulm të Qabës shkoj e ndej.
 Mir e dita ai Muhammed Mustafa,
 U afrue, për me ardhun në dynja.

Erdhën melekt prej qiellit saf-saf,
 Porsi Qabën mue shpinë ma banë tavaf.
 Edhe muri shpisë u ça, çud bana unë,
 Prej xhenneti tri hyri erdhën ke unë.
 Rreth e rreth meje u sollën tue thanë,
 Myxhde jepshin për Muhammed Mustafanë.
 Ky Zotni si djali yt hyrit me thanë,
 Ndonjë nanës Zoti kuj nuk ia ka dhanë.
 Ky devletli lumja tine fatëbardhë,
 Prej vuxhudit tand ky Zotni për me ardhë.
 Është një Zotni ka me thirr njerëzit n'iman,
 Ky që po vjen t'mirën prej t'keqëje e ndanë.
 Hujet e tija një ka një tuj mi thanë,
 Edhe atij nurit shumë ragbet i banë.
 Aminës koha ia arrijti e u ba,
 Për me ardhun ai Muhammed Mustafa.
 "U etçova" tha kish hararet m'atë zaman,
 M'prun një mashtrapë plot me sherbet mue ma dhanë
 Ma i ftoftë se bora, ma i bardhë përnjëmend,
 Ma i ambël se sheqeri kishte qënë.
 Si e piva shtati im u mbush me nur,
 S'mujta me ba ferik vuxhudin tim me nur.

Erdh një zog me krahë të bardhë ku isha vetë,
Shpindën time ma shtërngoj me shumë kyvet.

"U ndriçue jeta, kur leu al Resul,
Qiefl e tokë m'at sahat u mbush me nur".
*"Kushdo të donë prej xhehennemit nexhat,
Le të binë tuej qa me lot ai salavat".*

Erdh në dynja m'at sahat që u besue,
Gjith çka qe i jeretisun u shëndue.
Shpirt e pa shpirt, gur e dru thirrën me za,
Gjith i thojshin mirë se erdhe Mustafa.
Mirë se erdhe baft nalti i lumi Tij,
Ktij devletit kush s'ja ka arrijtun si Tij.
Mirë se edhe xhenneti sot u stolis,
Mirë se erdhe i dashtuni Përendisë.
Mirë se erdhe melhem'i zemrave tonë,
Mirë se erdhe ej ndriçim i syve tonë.
Mirë se erdhe çareja shpirtave tonë,
Mirë se erdhe dermani i dertëve tonë.
Mirë se erdhe ej Dielli gjithë dynjasë,
Mirë se erdhe ilaç i zemrës fukarasë.
Mirë se erdhe, për ymmet Ti je uzdaj,
Mirë se erdhe t'vështirat iu ban kollaj.
Mirë se erdhe ke të duash Ti për ymmet,
Mirë se erdhe prej xhehennemit e pret.
Mirë se erdhe, i ban shefat ymmetit Tand,
Mirë se erdhe prej xhehennemit i largon.

*"Mirë se erdhe ymmeti Jot tue qa me lot,
Borxh e kemi për me ramun salavat"*

Kur leu Ai Zotni u gazmue gur e dru,
Prej Xhemalit Tij dynjaja u hijeshu,
Shoqi shoqit gjith melekt myzhde i dhanë,
Sondte leu një Zat, që ban dinin tamam.
Kur e pa e ama prej hejbetit t'Ty,
Mendja prej kreje i shkoj e i erdh përsërij.
Kur shiqon s'i shef me sy ata hyri,
Edhe t'birin nuk e pa, ku shkoj s'e di.
Mendoj, që hyrit ia kanë marr at shendim,
Fort u ba mahzum ajo për At Emin.
Rreth e rreth shpije e kërkoi tue shique,
Kur shiqon m'një qoshe shpije kishte shkue.
Ishte sjellun karshi Qabes Ai Resul,
Edhe kryet n'tok e kish vu Ai Resul.
Bante isharet me gisht Ai Padishah,
Tue thanun La ilahe il-lall-llah.
Tue ba sexhde Zotit me krye në tokë,
Lunte buzën nuk ia mirrshe vesht çka thotë.
Vuna veshin n'goj të Tij me marrun vesht,
Së çka thonte mbasandej e mora vesht.
Thonte: "Ja Rabbi, Ti që m'ke jeretis,
Ja Rabbi ymmetin Tim mos ma batis".
Për ymmet lutej në sexhde ja Rabbi,
Tue thanë: "Va ymmeti, va ymmeti".

Ai e ka lypë ymmetin tuej qënë fëmijë,
E ti tuej qënë plak, e len rrugën e Tij.
Kur që lutej Ai Muhammed Mustafa,
Pshtim i ep ymmetit t'im edhe safa.

*"Kush të donë prej xhehennemit nexhat,
Le t'i bien Pejgamberit salavat".*

Kur leu ky Zat Ehli Meqja pa hilafë,
Qabën atë natë gjithë e panë tuj ba tavafë.
Sexhde bani Qabeja u çue në kambë,
Hiç donjë gur n'tok nuk i ra, gjith e panë.
Edhe qoshja qoshës i jepte selam,
Sonte leu e erdh një Zotni tue thanë.
Qabeja thirri e foli m'atë çast,
Sonte ka lind Dielli i gjith dynjas.
Pa fes e pa këpus në kambë vijn saf saf,
Ka me na ba ymmeti neve tavaf.
Që na pastron zemrat tona një Resul,
Edhe prej anmiqve na pshton ai Resul.
Edhe shejtanat të gjithë mahzun u banë,
Thirri një za prej qiellit me i përzanë.
Gjith çka qe haps e i lidhun u lëshue,
Zemra gjithkuj gjet rahat e u shendue.
Katërdhet vjeç ai Muhammed kur u ba,
Taxha Pejgamberllekut Atij iu dha.
Edhe Kur'ani me Xhibrilin ke Ai,
Me iu ulun ajet ajet ia filloj.
Emri Zotit gjith s'i bante iktiza,
Ndër njëzet e tri vjet tamam u ba.
Edhe se sa myëxhizate tue ba,
Ashiqare të gjith alemi ia pa.
Hije s'bante ai mubareq shtati Tij,
N'tok s'i binte prej ndriçimit nuri Tij.
Edhe përmbi krye i rrinte një re,
Hije i bante, kudo shkante me te.
Kur i lunte buzt e Tij ndritçin si hanë,
Porsi dielli e ndriçojshin gjith dynjanë.
Prej ndriçimit dhambëvet si kokrra inxhi,
Gjylpanën natën e giinte plak e i ri.
Edhe kur ia lunte era ata flokë,
Mbushej me një erë si myshku qiell e tokë.
Kur pikonte n'tokë mybareq djersa Tij,
Binte drandofillja prej djersëve t'Tij.
Dhe prej nurit pazmës Atij mybareq,
Natën ecshin rrugës të ri edhe pleq.
Mbollli një hurmë vet me dorë Ai Padishah,
Bini e u rrit m'at sahat kokra i dha.

*"N'qoftë se don me vdekë e me shkue me iman,
Bjer salavat mbi Muhammed Mustafan".*

**Pjesë e shkëputur nga Mevludi Sherif i Hafiz Ali
Ulqinakut, Ribotim i KMSH,
Mars 1994**

KALIFËT I FRIKËSOHESHIN TEJMASE **ALLAHUT**

Vetëdija e përgjegjësish e Ebu Bekrit (r.a.) ndaj Allahut

Dahaku tregon: "Ebu Bekri (radijallahu anhu) pa një zog që ishte ulur në një degë peme dhe tha:

- "Sa mirë që je ti, o zog! Sa shumë do të doja të kisha qenë një zog si ti: do të haja frutat më të mira të pemëve, pastaj do të fluturoja. As nuk ke frike se një ditë do të japësh llogari, as se do të ndëshkohesh për gabimet e tua! Uallahi, jo zog, por do të doja të isha një pemë ndanë rrugës... Vetëm njeri të mos isha!..."

Përgjegjësia që ndiente Omeri (r.a.) ndaj Allahut

Sipas asaj që na përcjell Dahaku, Omeri (radijallahu anhu) ka thënë:

- "Ah sikur të kisha qenë një prej deshve të familjes dhe ata të më ushqenin. E të më thernin kur të bujte ndonjë miq, të ma piqnin një pjesë të mishit, ndërsa pjesën tjetër të ma thanin e ta hanin vetë... Ah sikur të mos kisha qenë njeri!"

Një dialog i zhvilluar mes Omerit (r.a.) dhe Ebu Musa el-Esh'ariut

Ibni Omeri (radijallahu anhu) tregon: "Një ditë, babai im, Omeri u takua me Ebu Musa el-Eshariun dhe i tha:

- "O Ebu Musa, përveç punëve që ke bërë me të Dërguarin e Allahut, të tjerat i ke njësoj, si të mirat, ashtu edhe të këqijat; a je i kënaqur, si të jenë në të mirën tënde, si të mos jenë?" Ebu Musai (radijallahu anhu) iu përgjigj:

- "Jo o prijësi! Nuk jam kurrsesi i kënaqur. Uallahi, kur shkova në Basra, atje mbizotëronin padrejtësia dhe injoranca. Unë u mësova atyre njerëzve Kur'anin dhe Sunetin e të Dërguarit të Allahut. Edhe luftova në rrugën e Allahut, bashkë me ta. Andaj, kam shpresë se Allahu do të tregohet i mirë e do të më falë prej mirësisë së Tij."

- "Unë nuk dua, që ato punë që kam bërë pas ikjes së të Dërguarit të Allahut, të më peshohen, si në të mirën, ashtu edhe në dëmin tim. Mjaft që të më mbeteshin vetëm i Dërguari Fisnik dhe ato që kam bërë kur kam qenë me të!"

Vetëdija e përgjegjësish ndaj Allahut e Omerit (r.a.), vetëm pak çaste para se të ndahej nga jeta

Ibni Abasi (radijallahu anhu) tregon: "Në kohën që u plagos Omeri (radijallahu anhu), unë shkova menjëherë tek ai dhe i thashë:

- "Ky është një sihariq për ty, o Prijësi i Besimtarëve! Sajë teje Allahu ngriti sa e sa qytete të reja të Islamit dhe sajë teje zhduku hipokrizinë dhe përçarjet, duke i bërë myslimanët edhe më të kamur, me pasuri paanë."

- "O Ibni Abas, çfarë po thua, po më përgëzon se kam qenë një prijës i mirë?", - e pyeti Omeri (radijallahu anhu).

- "Jo, o Omer, e kam fjalë për punët e tjera që ke bërë, jo si udhëheqës."

- "I betohem Zotit, se Ai e ka në dorë jetën time, se do të doja shumë, që nga kjo botë të largohesha ashtu siç erdha, pa asnjë mëkat. Do të doja të mos kisha as punë të mira, as mëkate mbi shpinë!"

Ndërsa, sipas një transmetimi tjetër, Omeri (radijallahu anhu) i ktheu Ibni Abasit këtë përgjigje:

- "Ti po më përgëzon mua se kam merituar Xhenetin: unë i betohem Zotit, veç të Cilit nuk ka asnjë zot tjetër, se Ai e ka në dorë jetën time, se sikur të miat t'i kisha gjithë ç'mban sipër kjo botë, do t'i jepja të gjitha pa një e pa dy, pa u menduar dy herë se kush do të ishte përfundimi, si shpajim, vetëm e vetëm të mund të shpëtoja nga ndëshkimi i Xhehenemit që më pret. E, për sa u përket atyre që më the lidhur me udhëheqjen time; nuk dua të kem asgjë as në dobinë time, as në dëmin tim, kaq më mjafton! Shpresa e vetme që kam është se unë kam jetuar e kam biseduar bashkë me të Dërguarin e Allahut."

Në një përcjellje tjetër, Omeri (radijallahu anhu) u ka thënë të pranishmëve:

- "Më ngrini, dua të qëndroj ulur!" E ngritën dhe ai iu drejtua Ibni Abasit:

- "Pa ma thuaj edhe njëherë, çfarë më the?" Dhe ai ia tha. Atëherë, Omeri (radijallahu anhu) e pyeti:

- "Po mirë, o Ibni Abas, po në ditën e në sheshin e gjykimit, kur të dalësh përpara Zotit, a do të dëshmosh për mua po kaq mirë?"

- "Po, patjetër që do të dëshmoj.", - ia ktheu Ibni Abasi.

Kjo përgjigje e Ibni Abasit e gëzoi jashtëzakonisht shumë Omerin (radijallahu anhu)."

A duhet të ketë frikë nga kritikata ai që është Prijësi i Besimtarëve?

Said bin Jezidi tregon: "Një burrë e pyeti Omerin (radijallahu anhu):

- "Çfarë është më e mirë për mua, të marr ndonjë detyrë drejtuese dhe për hir të Allahut të duroj kritikata e njerëzve, apo të largohem nga njerëzit dhe t'i përkushtohem adhurimit të Zotit?"

- "Çdokush që merr përsipër ndonjë punë që ka lidhje me myslimanët, nuk ka pse të ketë frikë nga kritikata për hir të Allahut; çdo mysliman, të cilit nuk i është dhënë ndonjë detyrë drejtuese, të merret me punën e tij; e ta këshillojë atë që ka mbi krye të bëjë atë që është më e drejta.", - iu përgjigj Omeri (radijallahu anhu).

Shkëputur nga libri "Jeta e Sahabëve 1"

M. Jusuf Kandehleui

Botim i KMSH

Puna, përpjekja dhe **koha e tyre**

Profiti i naltë a.s. urdhnon:

“Me u përpjek për me fitue në mënyrë të ligjshme asht detyrë e domosdoshme mbi çdo mysliman.”

Profiti i naltë, edukuesi moral e material, Hz. Muhamedi a.s. me këtë traditë të shkurtër na urdhnon se, duhet të përpiqemi për sigurimin e jetesës dhe se kjo përpjekje asht detyrë e domosdoshme mbi çdo mysliman; e bashkë me këtë na tregon se përpjekja duhet të jetë për çdo herë e pajtueshme me moral. Fjala përpjekje në hadithin e sipërm asht lidhë me fjalën Hallall; nga kjo lidhje kuptohet se përpjekja për sigurimin e jetesës duhet të bahet me drejtësi, me njerzi, me besnikëri e në mënyrë të pastër. Veç kësaj, nga mënyra e formimit të fjalës që përmban tradita, në bazë të rregullave të literaturës arabe, nxjerret edhe ky kuptim: “Përpjekja lypset të jetë e qëndrueshme”. Ky kuptim del mbasi fjalija asht në formën emnore, në gjuhën arabishte “xhublei ismij-je”. Mbi këto baza pra kuptimi i vërtetë i hadithit asht:

“Përpjekja për sigurimin e jetesës asht një detyrë e domosdoshme mbi çdo mysliman, që duhet të bahet me drejtësi, me njerëzi, me sinqeritet, me fisnikëri e plotësisht në mënyrë të kullutë; dhe e qëndrueshme.”

Qe kjo asht pra një nga detyrat që porosin punën në mënyrë të domosdoshme dhe të qëndrueshme krahas me moral deri në fund të gjallnis.

Puna dhe përpjekja në fen Islame kanë shumë randsi. Urdhnat Hyjnore dhe porosinë Profetike rreth kësaj gjaje janë të panumërta.

Feja Islame punën e ka ba si një shtyllë themelore për sigurimin e lumnis së çdo njeriu e të çdo populli. Sa më tepër që të jetë përpjekja me drejtësi e në mënyrë të kullutë, aq ma tepër lulëzon e mbara dhe vazhdon fatbardhësia. Jeta e një familje në kënaqësi, vazhdimi i një shoqnie në rregull e në të mirë, përparimi i një kombi në të gjitha mënyrat e dëshirueshme, qëndrimi i një shteti në forcë e në pa tundmeni, asht i mvarun me sasin e përpjekjes në punë.

Qe një urdhën Hyjnor që përmban Kur’ani i Shenjtë:

“Me të vërtetë nuk ka për njeriun veç aq sa të ketë përpjekjen”, domethënë sa ka me punue, aq ka me gëzue. Sa ma pastër që ka me veprue, aq ma tepër ka me u lumnu.

Pra nuk ka vend në fen Islame përtacsija. Nuk asht i lejuem të ndejunit kot pa punë e pa përpjekje. Nuk pranohet kurrnji mënyrë

me thanë se, rizku m’asht caktue e s’asht nevoja të përpiqem. Ja, ky asht një mendim i kotë, një ide e gabueme, e paarsyeshme dhe pa farë vlefte. Rizku me të vërtetë asht caktue nga i Madhi Zot, por për me mbri në dorë, asht vu si ligjë puna e përpjekja. Ajo fuqi Hyjnore me dijen e Vet të pakufishme, qysh n’amshim i ka ditur punët e nevojat tona, e kështu i ka caktue e vendos rizqet; të cilave për të dalun në shesh e për të himunit të tyre ndër duart e njerëzve, ju ka vu si ligj punën e përpjekjen e njeriut. Pra nuk duhet me u çudit, se caktimi i rizkut dhe urdhri për me punue, të dyja janë prej një burimi, prej thesareve të pafundme të Perëndis së madhnueshëm. Prandaj duhet puna dhe përpjekja për të.

Papunësija, të ndejunit kot, përtacsija janë sende krejtësisht të përbuzuna nga feja Islame. Qe sa bukur na tregon Hadithi Profetik:

“Ma e tmerrshmjia gjë që kam frikë për ymetin t’em, asht madhsia e barkut, vazhdimi i gjumit dhe përtacsija.”

Profeti i naltë me këtë traditë na tregon se këto tri gjana janë armiqtë e përpjekjes në punë dhe pengimet e sigurimit të së mirës. Madhsija e barkut, domethënë të mbushurit e barkut me të ngranun përtej sasis së nevojitet, përveç që asht një dam trupor e financiar, por shkakton plogështin e njeriut dhe e ban të përtojë me lujtë prej vendi, dhe bashkë me këtë, pjesërisht i qorrin dritën e mendjes dhe ia pengon gjykimin e kulluet. Në këtë mënyrë asht edhe gjumi i tepërt që shkakton vonesën e punës, pse çdo punë ka kohën e vet dhe sasin e caktue e të mjaftueshme. Kur një punë i zen kohën një pune tjetër, natyrisht ajo tjetra mbetet pa u ba, pjesërisht e jo krejtësisht.

Nga përmbajtja e shprehun e kësaj tradite profetike këto tri gjana që janë të papëlqyeshme, prej të cilave myslimani duhet të ruhet që mos t’i bahen ves; por njëkohësisht punës dhe kohës duhet t’u japim randësi të madhe.

Feja Islame asht vetë e mira, jo vetëm shpirtnore e morale, por edhe materiale e shëndetësore. Nuk porosin vetëm adhurimet, por njëherit edhe punimet. Nuk urdhnon njerzinë me përpjekjen për jetën e pasosur, por edhe punimin me këtë e vazhdimin për jetën, brenda së cilës gjendemi. Qe një fakt për këtë të vërtetë që na urdhnon Ai Edukuesi i Naltë moral:

"Nga më të mirët e juaj janë ata që punën e Ahiretit nuk e lanë për punën e dynjasë, dhe punën e dynjasë nuk e lanë për punën e Ahiretit dhe nuk i bahen barrë njerëzis."

Sa pak fjalë e sa shumë kuptime, por nga kuptimet kryesore janë:

- adhurimet,
- punimet e përpjekjet,
- mospengimi i njani-tjetrit të këtyne dy bazave,
- kujdesi për detyrat e të dy jetëve paralelisht,
- mos të bamunit barrë mbi njerëzin.
- fitesa.

Veç këtyne asht edhe koha, të cilës myslimani duhet t'i japi randsi të madhe, pse brenda saj bahet çdo gjë dhe me të janë të mvaruna të gjitha punët. Ajo asht mjeti ma i parë për çdo gjë e cila, krejtësisht jo që jo, por edhe pjesërisht nuk duhet të humbatet për kot.

Koha për punë asht si toka për mbjellje. Sikur pa qenë toka nuk ka bimë, ashtu pa qenë koha nuk mund të ketë punë.

Sa bukur ka thënë një dijetar:

"Koha ka shumë randsi
Nuk blehet as me inxhi."

Mbasi brenda kohe bahet çdo punë, e pa qenë ajo nuk kryhet gjë, dhe mbasi ajo ka randsi shumë të madhe, i Madhi Zot betohet në të e thotë:

"Vel Asri" – (Betohe në kohën).

Pra koha ka shumë vleftë e s'duhet të bjerret kot.

Që s'duhet ta pengojnë punët e dynjasë punën e ahiretit, as ajo e ahiretit atë të dynjasë, por secila me u krye në kohën e vet, porosit verseti kuranor që i plotmëshirshmi Perëndi urdhnon:

"Kur të thrrasi ezani për namazin e xhumas, shpejtoni në kryemjen e detyrës dhe leni tregtinë". Ky urdhën në këtë mënyrë të premë asht vetëm për namazin e xhuma, që asht një detyrë në të cilën mblidhen muslimanët dhe brenda atyne minutave përveç që kryejnë faljen, por edhe dëgjojnë nga prijësi predikues shumë sende të nevojshme që i përkasin kësaj jete dhe asaj të pasosunës; dëgjojnë

sende që janë e mira dhe e mbara vetjake dhe shoqnore që i lypsen njeriut e shoqnisë në çdo çast, në çdo kohë e për çdo punë. Me gjith që për aq minuta lihet tregtia e i duket që nuk mendon se humb punën, porse n'anë tjetër i del dobi ma e madhe.

Por me t'u krye kjo detyrë, nuk duhet me ndej ma por me u shpërnda e me shku ndër punime të veta gjithkush; për këtë gjë vazhdon verseti:

"Mbasi të kryhet namazi, shpërndanu mbi sipërfaqen e dheut dhe kërkoni nga mirësitë e të Madhit Zot."

Pra të dyja kanë randësitë e veta, e asnjena s'duhet të lehet për tjetrën. Shoqnija njerëzore, vllaznija islame, popullsia e vendit, nuk kanë nevojë vetëm për punë, por kanë nevojë edhe për mbledhje, me u njoftu, me u marrë vesht e me i përgjegjun nevojave të shoqi-shoqit. Prandaj janë ba këto detyrime dhe kanë randsi e dobina të ndryshme. Mirëpo, fatkeqësisht, shumica e madhe asht në tym e në mjegull, nuk interesohet për gjanat më kryesore, nuk mendon sendet shpirtnore, morale e shoqnore; që kështu tue i lanë mbas dore e tue mos ça kryet për ta, po rrotullohen në një jetë ma të keqe se jeta shtazore, saqë po hanë shoqi-shoqin; këtë gjë nuk e bajnë as shtazët, dhe tue qenë në këtë hall e tue e pa veten se çka e ka gjet, prapëseprapë nuk din me u kujtue, s'din me u sjellë kah e mara. E ky mjerim kah i vjen? I vjen prej veprimeve të këqija që e kanë dejë.

Për që myslimani të mbajnë ekuilibrin e kryemjes së detyrave të dy jetëve, dhe që i lypset në çdo çast e në çdo kohë t'i përveshet punës e përpjekjes për sigurimin e lumnisë së kësaj jete e rregullimin e sendeve përkatëse t'asaj të pasosunës, qe si na urdhnon kjo traditë:

"Puno si punon ai njeri që kujton se nuk ka me vdekur kurrë, dhe ki frikë sikur ka frikë ai njeri që trembet se mos vdes nesër."

Pra, me pak fjalë punës kurrë s'duhet me ju da, por gjithmonë lypset me e ndjekë dhe brenda minutit që përpiqemi e jemi t'okupuem me punimin e sigurimit të mirësive të kësaj jete, me mendue edhe jetën e pasosur; e

kjo bahet vetëm e vetëm tue qenë njeriu në çdo punë e veprim i sinqertë, i drejtë, i njerëzishëm e fisnik.

Po si mos të jemi punuesa përherë e përpjekësa vazhdimisht kur dihet se edhe i Madhi Profit a.s. s'ka pushue ndonjëherë. Zotnija e tij, urdhrat hyjnore dhe fjalët e veta që i ka folun, që edhe këto janë një lloj revelate, nuk ka mjaftue vetëm me i komunikue e me i lanë në teori, por pikërisht para gjithkujt i ka aplikua vetë në çdo rast e çast të jetës së vet, që kështu ka qenë një simbol i shkëlqyeshëm e shembullor, sikur urdhnnon i Madhi Zot:

“Në personalitetin e Naltë të të dërguemit të Zotit ka simbol të bukur e pasqyrë të qartë për ju.”

Këtë të vërtetë e tregon jo vetëm historia islame, por edhe shumë vepra të dijetarëve të ndërgjegjshëm evropian jo-myslimanë, që thonë se i Nalti Muhamed a.s. në jetën e vet, gjithmonë ka qenë veprues në mes të punëve të dynjas e t'ahiretit. Kur ka qenë koha e adhurimit e ka kalue atë kohë me adhurim; e pastaj asht marrë me punë të tjera, tue u kujdesue për rregullimin e punëve të përgjithshme të myslimanëve, për organizimin e mbrojtjes së vendit që t'i bajt ballë armikut në rast të rrezikut, për përkrahjen e nevojave, për plotësimin e nevojave familjare, e për çdo gja tjetër; me fjalë të tjera, në çdo çast ka qenë kujdesues për rregullimin e plotë të të gjithë sendeve të nevojshme e të dobishme që i përkasin lumnisë së dy jetëve, si për vete si për gjithë njerëzinë.

Pra nuk ka vend aspak në Islam plogështia, përtacsija, mos përpjekja për punë. Urdhrat fetare janë krejt në kundërshtim me këto veti rrënuese të fatbardhsisë së njerzisë. Prandaj asht një shpifje e madhe dhe turp i pamasë, fjala e atyne që thonë se Islami asht pengues i punës dhe i përparimit. Jo, feja islame përkundrazi, asht luftëtarja ma e rreptë kundrejt papunësisë e dekadencës si dhe shkaqeve të tyne. Ata që i thonë këto fjalë, o i thonë nga armiqësija, prej se nuk dinë se çka përmban libri i shenjtë Kur'ani. Cilado qoftë arsyeja, faji asht i madh. Por

edhe pse e thonë fes nuk i vjen ndonjë dam. Pse dielli asht diell shkëlqen e ndriçon; e pse i dalin ka një herë përpara ret e zeza, atë nuk e damtojnë e nuk ia zbresin vleftën: asht i naltë, i randësishëm dhe gjithë dobi.

Çdo njeri, mysliman qoftë ose jo mysliman, që e ka studjue fenë islame mirë e me qëllim të pastër e i ka kuptue shpirtin e saj, kurr nuk mund të flasi kundra as më të voglës bazë të saj, por me plot me respekt, detyrohet që të përulet e të gjunjëzohet para madhnis së saj e para Profetit të Madh, Hz. Muhamedit a.s.

Nga gjithë tregimet që u parashtuan më sipër kuptohet qartas se feja islame përveç që asht urdhnuese e punimit dhe e vazhdimit të përpjekjes pa u pra as një herë, por asht edhe themeluesja dhe organizuesja e punës; dhe përbuzëse e madhe e papunësisë e jetës parazitare mbi kurriz të të tjerëve.

Të dëgjojmë një bisedë që ka ndodhur një ditë para të Madhit Profit a.s.

Sahabet (shokët e Profitit) lavdërojnë një njeri në prani të Profetit e i thonë:

“O i dërguemi i Zotit: Akcili agjinon ditën, ban adhurimin natën dhe përmend Zotin shumë.”

Iu thotë: “Cili prej jush i siguron ushqimin?”

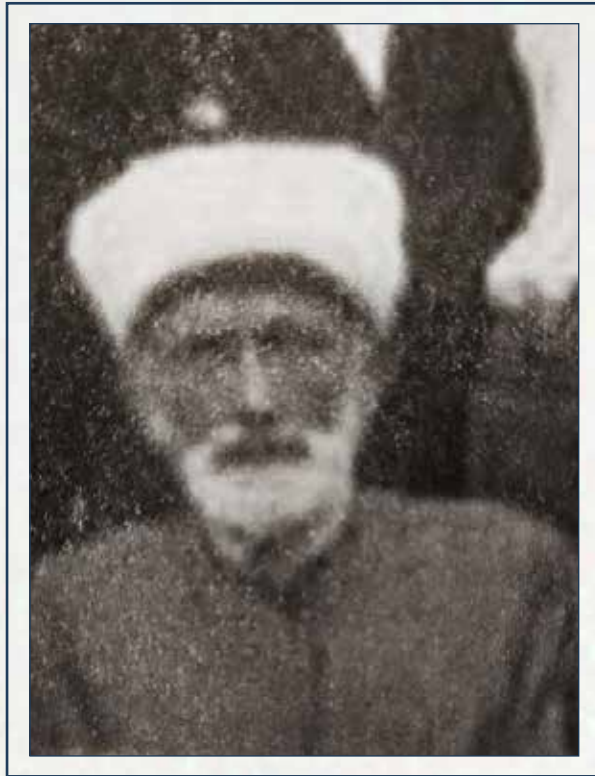
“Na të gjithë”, i përgjigjen.

Mbas kësaj fjale, iu thotë Profitit: “Të gjithë ju jeni ma të mirë se ai”.

Kjo fjalë e madhe profetike na jep të kuptojmë se me u marrë vetëm adhurim tue lanë mbas dore punën, me të cilën sigurohet jetesa, nderi, karakteri, burrnia, liria personale, ndihma shoqnore e lumnija kombëtare, nuk numërohet nga virtytet fetare, mbasi feja nuk është vetëm adhurim, por asht dije, urtësi, përparim e naltësim, dhe se këto të gjitha nuk përfitohen veçse me punë, me përpjekje e duke i dhënë randësi kohës, që asht mjeti kryesor i veprimeve e i punimeve.

Hasan Tahsini

Botuar në revistën “Kultura Islame”, viti IV, nr. 3-7, nëntor-mars 1942-1943.

(1893-1963)

HAFIZ ABDULLAH BËRDICA (NEZIRI)

Lindi në Shkodër më 01.10.1893 në një familje të shquar me tradita qytetare e fetare. Ai që në fëmijëri u edukua me moralin e lartë fetar islam dhe me dashurinë për atdheun. Bashkëkohësit e tij e kujtonin me nderim hoxhën e ditur, mësuesin dhe edukatorin e shquar, ligjëruesin e mençur e bindës dhe atdhetarin e përkushtuar. Mjedisi ku ai u rrit ishte i mbushur me patriotë që mbrojtën atdheun nga sulmet shoviniste sllave. Hafiz Abdullahu deri në vitin 1906 vazhdoi mësimet fillestare në mejtepin e Molla Medo Sukniqit.

Më pas ai vazhdoi studimet në Medresenë e Pazarit dhe studimet e larta i plotësoi në Stamboll ku u diplomua në vitin 1920. Gjatë studimeve ai mësoi edhe Kur'anin përmendësh, duke marrë titullin Hafiz. Hafiz Abdullahu krahas gjuhëve orientale, njihnte edhe anglishten dhe italishten. Në vitin 1920 kthehet në vendlindje i pajisur me diplomën e shkollës së lartë, një dokument prej 43 faqesh, ku shpjegoheshin lëndët dhe mësimet e marra

si dhe emrat e pedagogëve të shquar të Stambollit. Ai menjëherë emërohet nga kryemyftiu i Shkodrës, Hafiz Sabri Bushati, mësues besimi në mësonjëtoeren e Rusit, njëra nga tri shkollat e para shtetërore të Shkodrës, të hapura që në vitin 1913.

Në vitin 1922, Drejtorja e Arsimit të Shkodrës e emëron mësues besimi, duke vazhduar kështu përkushtimin e tij në shërbim të edukimit të brezave të rinj me moralin e lartë islam. Në vitin 1924 Hafiz Abdullahu emërohet sekretar i Zyrës së Sheriatit për Zonën e Shkodrës. Kjo zyrë shërbente për zgjidhjen e problemeve civile të qytetarëve në çështjet e trashëgimisë, pronave, marrëdhënieve tregtare, kurorave martesore, divorceve, etj., zgjidhja e të cilave kërkonte maturi dhe drejtësi. Në këtë fushë të vështirë të drejtësisë spikati përgatitja intelektuale e Hafiz Abdullahut. Këtë detyrë e vazhdoi deri më 5.9.1929, kur kjo veprimtari u ndërpre me miratimin e Kodit të Ri Civil të Mbretërisë Shqiptare.

Pas kësaj periudhe, Hafiz Abdullahu shërben si vaiz dhe imam në disa xhami të qytetit ku shquhet për ligjëratat e tij. Me pushtimin fashist të vendit, për shkak të kundërshtimit të tij ndaj pushtuesit, ai detyrohet të largohet nga detyra e imamit dhe vaizit në qytet dhe emërohet vaiz shëtites.

Në vitin 1944 emërohet myderriz në Medresenë e Shkodrës. Në këtë shkollë Hafiz Abdullahu jep gramatikën e gjuhës arabe dhe persisht. Ai e vazhdoi këtë detyrë deri më 21.12.1946. Në vitin 1946 emërohet zv/kryemyfti i Zonës Shkodër. Kjo përkonte me një kohë kur regjimi komunist kishte filluar luftën ndaj fesë në përgjithësi dhe Islamit në veçanti, duke arrestuar dhe dënuar shumë prej figurave të shquara të hoxhallarëve, duke shtetëzuar vakfe të shumta dhe duke mbyllur të gjitha medresetë, përveç asaj në Tiranë, që u mbyll edhe ajo pas disa vitesh. Në vitin 1950 emërohet si kujdestar i bibliotekës fetare të Shkodrës.

Hafiz Abdullahu e priti me gëzim këtë detyrë për arsye se kjo bibliotekë ishte një nga më të pasurat e qytetit, themeluar

me kontributin e Mustafa Pashë Bushatllit pranë xhamisë dhe medresesë së Pazarit. Kjo bibliotekë ka qenë një qendër kulture dhe diturie fetare islame, për të cilën është shkruar shumë në revistat e kohës si "Zani i Naltë", "Njeriu", "Hylli i Dritës", si dhe në mjaft studime të tjera.

Ai punoi si kujdestar i kësaj biblioteke për një kohë të gjatë që nga viti 1950 deri në vitin 1963. Ai jo vetëm që punonte dhe lexonte nga ato vepra të rralla të kulturës, por gjithashtu i sistemonte dhe ua rekomandonte edhe dijetarëve të tjerë të qytetit. Për fat të keq kjo bibliotekë kaq e pasur u shkatërrua nga furtuna ateiste e vitit 1967. Ai ndërroi jetë më 16.12.1963. Ai ka qenë gjithashtu këshilltar dhe nismëtar i ngritjes së Komitetit Bamirës Mysliman dhe i Medresesë së Shkodrës. Hafiz Abdullah Bërdica (Neziri) ishte mishërimi i urtësisë, i intelektualit të ditur e të përkushtuar ndaj besimit islam. Ai gjatë gjithë jetës së tij ishte burim drejtësie, drite, paqeje dhe dëlirësie shpirtërore.¹

1. Luli, Faik; Dizdari, Islam; Bushati, Nexhmi, "Në kujtim të brezave", Rozafat, 1997: 415-426.

Nji lutje shpirtit të shënjtueshëm të Pejgamberit t'anë (alejhiselam)

Ti je Diell' i dituniës,
Ja ke ndriçue sytë njerzis
Je i dashm' i Perëndis
N'doresh ja Resulell-llah!

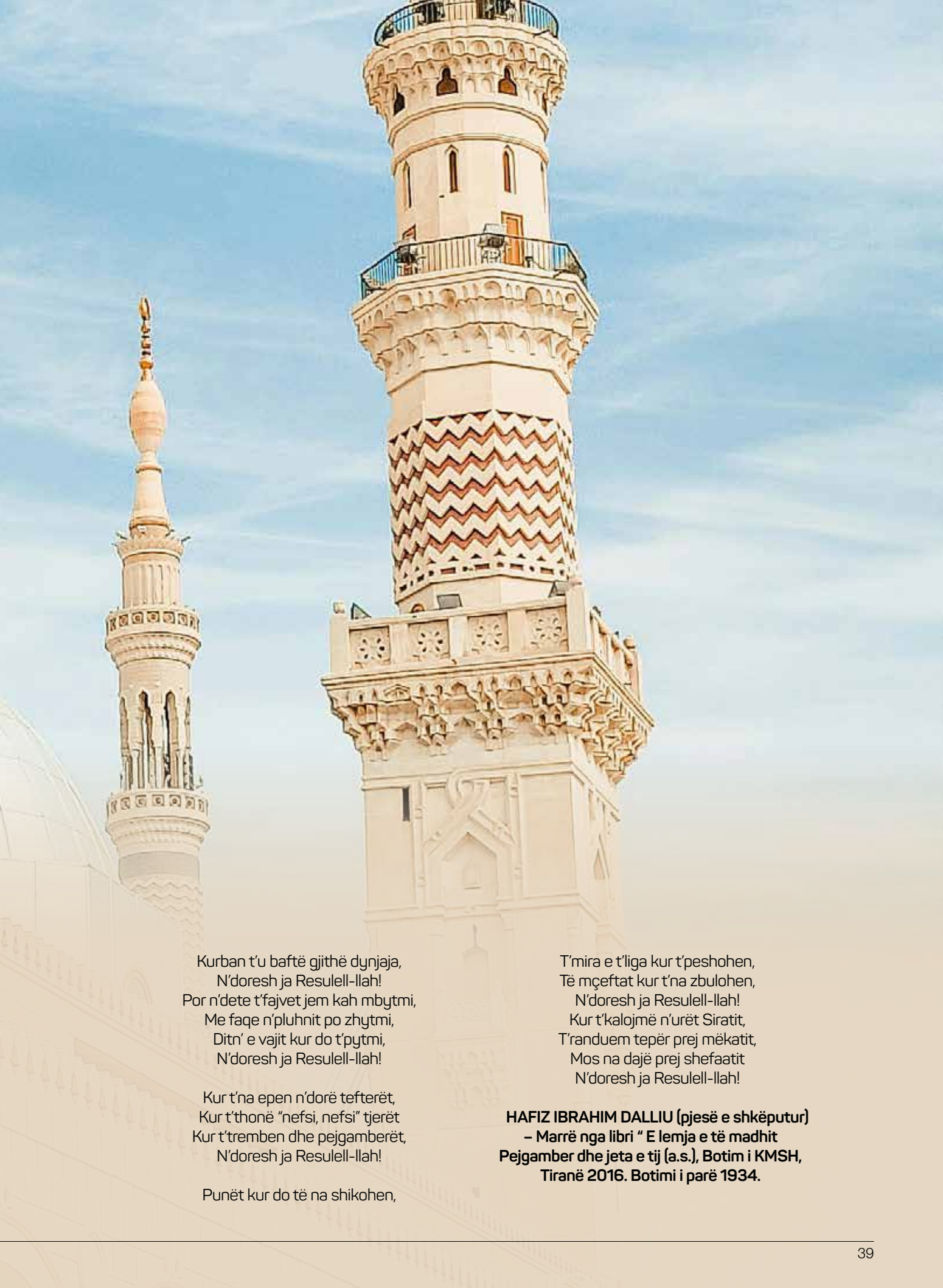
N'rruzllit t'dheut ane e m'anë
Në çdo çast thirret ezanë
Ty Resulull-llah tu t'thanë
N'doresh ja Resulell-llah!

Ti je shembull' i gjithë mirësivet
Ti je ma i ndershmi i neбивet
Si elmasi n'varg t'inxhivet

N'doresh ja Resulell-llah!
Ti na e ke kënduë Kur-anin
Ti na e ke mësuë Imanin
Ti na e ke diftuë dermanin
N'doresh ja Resulell-llah!

Por se na at'udhë nuk po e ndjekim
Përnej po vujm e po hjekim
Prap ke ti kryet e përpjekim
N'doresh ja Resulell-llah!

Vetëm ke ti asht uzdaja,
Se veç ty do t'shkojë rixhaja,

Kurban t'u baftë gjithë dynjaja,
N'doresh ja Resulell-llah!
Por n'dete t'fajvet jem kah mbytimi,
Me faqe n'pluhnit po zhytmi,
Ditn' e vajit kur do t'pytmi,
N'doresh ja Resulell-llah!

Kur t'na epen n'dorë tefterët,
Kur t'thonë "nefsi, nefsi" tjerët
Kur t'tremben dhe pejgamberët,
N'doresh ja Resulell-llah!

Punët kur do të na shikohen,

T'mira e t'liga kur t'peshohen,
Të mçeftat kur t'na zbulohen,
N'doresh ja Resulell-llah!
Kur t'kalojmë n'urët Siratit,
T'randuem tepër prej mëkatit,
Mos na dajë prej shefaatit
N'doresh ja Resulell-llah!

HAFIZ IBRAHIM DALLIU (pjesë e shkëputur)
– Marrë nga libri " E lemja e të madhit
Pejgamber dhe jeta e tij (a.s.), Botim i KMSH,
Tiranë 2016. Botimi i parë 1934.

FILLUAN REGJISTRIMET

VITI AKADEMIK 2024-2025

- **KURAN**
- **HADITH**
- **TEFSIR**
- **FIKH**
- **HITABET**
- **MORALI ISLAM**
- **AKIDE**
- **HISTORI ISLAME**

Instituti i Studimeve Islame “H.Sabri Koçi” është një nismë e KMSH-së, dhe ka për qëllim ofrimin e njohurive fetare për çdo të interesuar dhe për përmirësimin e njohurive të kuadrove në myftinitë e Shqipërisë.

Muaji Shtator është i hapur për regjistrime për femra dhe meshkuj të moshave 15 deri në 45.